

مروری نظام‌مند بر عوامل و پیامدهای

تحرک مسکونی در شهرها

نجما اسمعیل پور^{1*} و مهسا دهقانیان²

تاریخ دریافت: 1402/06/18

تاریخ پذیرش: 1402/10/19

(صفحات 119-144)

چکیده:

مقدمه: تحرک مسکونی یا جابه‌جایی از یک خانه به خانه دیگر یا از یک محله به محله دیگر در درون شهرها، نوعی تحرک بوم‌شناختی است که در شکل‌گیری و تغییر شکل محیط‌های کالبدی و اجتماعی شهر نقش عمده‌ای دارد. بینش روسی (1955) نقطه آغاز مباحث تحرک مسکونی است. از آن زمان، پژوهش‌های متعددی به بررسی علل و پیامدهای این پدیده پرداخته‌اند، لیکن، تاکنون واکاوی در پژوهش‌های پیشین با هدف استخراج و ارائه نتایج حاصل انجام نشده است، بنابراین، پژوهش حاضر با هدف شرح پژوهش‌های موجود پیرامون تحرک مسکونی و نتایج آن‌ها در دو حوزه علل و پیامدها در قالب مرور نظام‌مند انجام شد.

روش تحقیق: روش پژوهش، توصیفی و بر مبنای 79 پژوهش منتخب موجود است که منابع لاتین در بازه 2000 تا 25 نوامبر 2023 از پایگاه اطلاعاتی Scopus و Scholar Google و منابع فارسی از سال 1390 تا 4 آذر 1402 از پایگاه نورمگز و SID انتخاب شده‌اند.

نتایج و بحث: یافته‌های پژوهش نشان داد: 20٪ پژوهش‌های تحرک مسکونی داخلی، سال 1401 و 11٪ پژوهش‌های خارجی، سال 2017 به چاپ رسیده است و سه کشور بریتانیا، ایران و آمریکا به ترتیب با سهم 23٪، 22٪ و 9٪ بیش‌گام مطالعات تحرک مسکونی هستند. همچنین، 6٪ پژوهش‌های لاتین در مجله Housing Studies و 3٪ پژوهش‌های داخلی در مجله اقتصاد و مدیریت شهری به چاپ رسیده است. نتیجه کاربرد نرم‌افزار Vos viewer معرفی 10 خوشه است که در آن علل و پیامدهای پدیده تحرک مسکونی از منظر پژوهش‌های پیشین معرفی شده‌اند.

نتیجه‌گیری: نتایج حاصل از بررسی عوامل و پیامدهای تحرک مسکونی از منظر پژوهش‌های پیشین نشان داد به ترتیب 30٪ و 22٪ پژوهش‌ها بر بعد اقتصادی و اجتماعی متمرکز هستند و اثرات درمانی و مهاجرتی از مهم‌ترین پیامدها محسوب می‌شوند.

واژگان کلیدی: تحرک مسکونی، جابه‌جایی درون‌شهری، علل و پیامدها، شهر، مرور نظام‌مند.

¹ دانشیار، گروه شهرسازی، دانشکده هنر و معماری، دانشگاه یزد، یزد، ایران. (نویسنده مسئول) najmaesmailpoor@yazd.ac.ir

² دانشجوی دکتری، گروه شهرسازی، دانشکده هنر و معماری، دانشگاه یزد، یزد، ایران.

1- مقدمه

مسکن به دلیل ارتباط پیوسته با زندگی انسان‌ها بیشترین ظرایف و پیچیدگی‌ها را دارد. زمینه‌های تاریخی، فرهنگی، اجتماعی و محیطی از جمله عواملی هستند که در شکل‌گیری مسکن بسیار مؤثرند (Rosoulzadeh et al., 2018). مسکن، علاوه بر بعد فیزیکی دربرگیرنده ابعاد اقتصادی، ساختاری، عملکردی و سکونتی در مناطق مختلف شهر است. همچنین حرکت خانوار از یک محل مسکونی به سایر محلات در داخل شهر نقش عمده‌ای در هویت محیط مسکونی برجای می‌گذارد (Mohit et al., 2010). جابه‌جایی مسکونی، سازوکار مرکزی تغییر شکل ساختار مسکونی شهر در طول زمان است و شامل حرکت ساکنان یک شهر از یک واحد مسکونی به واحد دیگر یا از یک محله به محله‌ی دیگر آن شهر می‌شود (Zanganeh et al., 2013) و به خانوارها این امکان را می‌دهد که دستیابی به نیازهای مسکن خود را هم‌زمان با تغییرات چرخه زندگی‌شان تنظیم کنند (Clark & Onaka, 1983). تحرک مسکونی به بهترین وجه به عنوان تعدیل مسکن توصیف می‌شود به این معنا که تحرک مسکونی، راهبردی برای خانوار در مواجهه با تغییرات مکرر در ساختار و ترکیب خانواده در دوره زندگی آن‌هاست (Yakubu et al., 2016). این پدیده، با تغییر در شغل مرتبط است. به طور خاص، محل سکونت با توجه به محل کار و خدمات عمومی حیاتی تغییر می‌یابد و تغییر شغل ممکن است باعث تصمیم به جابه‌جایی شود (Huang et al., 2017).

دو نوع تحرک مسکونی شامل حرکت درون‌شهری و برون‌شهری وجود دارد (Moore, 1982). در نوع اول که حرکت مسکونی در داخل شهر انجام می‌گیرد، پژوهش حول آن دغدغه اصلی برنامه‌ریزان شهری بوده و تا حد زیادی مسئول تغییر الگوهای اقتصادی-اجتماعی محله است و به طور کلی با زوال مناطق مرکزی شهرها مرتبط است (Cadwallader, 1978). جابه‌جایی مسکونی درون‌شهری به دلایل مختلفی رخ می‌دهد که می‌تواند اجباری و یا اختیاری باشد (Coulter et al., 2013). افزایش دوره سکونت در محلات سبب ایجاد تعلق خاطر و امنیت و احساس مسئولیت و مشارکت بیشتر

شهروندان در حفاظت از محله می‌شود. با طولانی‌تر شدن سکونت در یک محله، شاخص‌های همبستگی اجتماعی تقویت می‌شود و جابه‌جایی سکونتی را به تأخیر می‌اندازد. نارضایتی از شرایط سکونتی سبب شکل‌گیری جابه‌جایی‌های مسکونی درون‌شهری می‌شود که عواقبی همچون از بین رفتن هویت محلات و کاهش سطح مشارکت و روابط اجتماعی ضعیف را در بر خواهد داشت (Briggs, 2005). نوع دوم، شامل حرکت از شهر به حومه است. علاوه بر طبقه‌بندی مور از تحرک مسکونی، تحرک مسکونی بین شهری نیز وجود دارد که شامل حرکت از یک شهر به شهر دیگر است که ادعا می‌شود این نوع تحرک یکی از عوامل اصلی انفجار جمعیت در شهرهای بزرگ است (Nwojo et al., 2021).

دلایل مختلفی سبب شکل‌گیری پدیده جابه‌جایی سکونتی می‌شود. وجود این پدیده می‌تواند به دلیل تغییر چرخه زندگی باشد. به این معنا که این رویداد در زندگی خانوارها، با ویژگی‌های جمعیت‌شناختی آن‌ها از جمله سن، جنس، نژاد یا قومیت و وضعیت اقتصادی و موارد دیگر مرتبط است (Coulton et al., 2012). همچنین ارتباط مشخصی بین تغییر شغل و جابه‌جایی مسکونی وجود دارد. تغییر در میزان فاصله رفت‌وآمد ناشی از تغییر شغل نیز می‌تواند منجر به تحرک مسکونی شود (Lisowski et al., 2016). تحرک خانوارهای کم‌درآمد برای بهبود شرایط مسکن آن‌ها نیست بلکه ریشه در شرایط اقتصادی آن‌ها دارد. بسیاری از آن‌ها نه برای بهبود شرایط خود، بلکه به دلیل بی‌ثباتی اقتصادی نقل‌مکان می‌کنند. برخی مطالعات نیز جابه‌جایی خانوارها را ناشی از روابط نامناسب میان مالکان و مستأجران دانسته‌اند (Lin, 2010).

جدا از علل تحرکات مسکونی، این پدیده در هر شهر پیامدهای مهمی برای افراد و محلات دارد. پیامدهای مثبت درک شده غالباً در زیرسیستم کالبدی-فضایی و پیامدهای منفی در زیرسیستم اقتصادی و اجتماعی مطرح است (Lavai Adriani et al., 2017). برای کاهش پیامدهای منفی احتمالی، باید بر نام‌ریزی فعالیت‌ها و اقدامات ترویجی، توجهی،

دومرحله‌ای عامل کشش و فشار قرار دارد (Pagani et al., 2023) و به‌عنوان نوعی واکنش خانوار به مسائل و مشکلات سکونت وی، زمانی شدت می‌گیرد که وضعیت فعلی محیط مسکونی، نتواند خواسته‌های افراد را تأمین کند و به تدریج منجر به نارضایتی و تحریک مداوم خواسته‌ها، اهداف و انتظارات جابه‌جاشونده شود (Lu, 1998).

تحركات سکونتی درون‌شهری اشاره به تغییر محل سکونت خانوار درون محدوده قانونی شهر دارد. تغییر محل سکونت درون شهرها نقش مهمی در تغییر نظام‌های شهری و ساختار فضای شهری دارد. عوامل مهمی در سطح فردی، اجتماعی، کالبدی، فضایی، اقتصادی، فرهنگی و ترکیبی از آن‌ها زمینه‌ساز این جابه‌جایی‌هاست (Jamclou et al., 2021). تحركات سکونتی بنابر خواست افراد به شکل اختیاری یا اجباری اتفاق می‌افتد. تحركات سکونتی می‌تواند قانونی یا غیر قانونی، فردی یا خانوادگی باشد (Gillespie & Fokkema, 2023). دو مرحله در فرایند تصمیم‌گیری جابه‌جایی محل سکونت وجود دارد: تمایل برای جابه‌جایی و جابه‌جایی واقعی. در زمان بررسی کردن جابه‌جایی واقعی دو عامل فشار برای مهاجرت از وضعیت فعلی و عامل کشش‌ها یا جاذبه‌ها از وضعیت بالقوه، نیز باید در نظر گرفته شود (Asadi et al., 2020). سه قاعده اصلی در تحرك مسکونی وجود دارد: اول، ارتباط معنی‌داری بین میزان جابه‌جایی و سن افراد وجود دارد، چنان‌که جوانان 20-35 سال به‌مراتب بیشتر از گروه‌های سنی دیگر، اقدام به جابه‌جایی می‌کنند (Oishi & Tsang, 2022)؛ دوم، ارتباط معنی‌داری بین میزان جابه‌جایی مسکونی و نوع تملک واحد مسکونی خانوارها وجود دارد، چنان‌که، مالکان، تحرك بسیار پایین‌تری نسبت به اجاره‌نشینان دارند؛ سوم، ارتباط معنی‌داری بین جابجایی مسکونی خانوار و رویدادهای چرخه زندگی؛ مانند تشکیل یا انحلال خانوار، دوران تحصیلی و شغلی وجود دارد (Deilamian et al., 2000).

در تئوری اثرات چرخه زندگی¹ که اولین بار در کار روسی (1955) مطرح شد، وی از چرایی جابه‌جایی مردم برای چندین دهه تا دهه 1980 سخن گفت. مدل او بر تغییرات عمده در طول زندگی مرتبط است. بیشترین جابه‌جایی‌ها

آماده‌سازی و توانمندسازی جامعه قب-ل از اقدام به جابه‌جایی صورت گیرد (Rashid Nahal et al., 2021). بررسی شکل‌گیری و تغییر حوزه‌های اجتماعی در داخل شهرها ناشی از جابجایی‌های مسکونی به مدیران و برنامه‌ریزان شهری کمک می‌کند تا واقعیت‌های اجتماعی مشخص هر یک از این حوزه‌ها را در هنگام برنامه‌ریزی در نظر بگیرند.

گرچه طی چند دهه اخیر، سهم بالایی از پژوهش‌ها در نشریات معتبر بین‌المللی و نیز مقالات علمی-پژوهشی نشریات داخلی کشور به این حوزه اختصاص یافته است، لیکن، تاکنون پژوهشی مستقل به استخراج علل و پیامدهای این پدیده از طریق واکاوی در نتایج پژوهش‌های پیشین صورت نگرفته است. لذا، تحلیلی منسجم پیرامون مجموعه پژوهش‌های موجود در حوزه تحركات سکونتی در شهرها اهمیت دارد. در این خصوص، پژوهش حاضر قصد دارد «پس از طبقه‌بندی مشخصات پژوهش‌های موجود، عوامل مؤثر بر تحرك سکونتی در شهرها و پیامدهای آن در پژوهش‌های پیشین را از طریق یک مرور نظام‌مند ارائه نماید». در این راستا، سؤالات پژوهش به این صورت تدوین شده است: از منظر پژوهش‌های پیشین، چه عواملی سبب تحرك سکونتی در شهرها شده‌اند؟ و بر اساس نتایج آن‌ها، تحرك سکونتی در شهرهای مختلف چه پیامدهایی را برجای گذاشته است؟

2-1- مبانی نظری

جابه‌جایی مسکونی، جنبش ساکنان از یک‌خانه به خانه دیگر یا از یک محله یا بخشی از یک منطقه به سایر نقاط است و این تصمیم، حاصل تنش ناشی از ناسازگاری بین خواسته‌های خانوار و وضعیت واقعی مسکن یا محیط‌های طبیعی و مصنوع در اختیار وی هست (Djebarni and Pour Zarandi and Droodi, 2015; Al-Abed, 2000; Alkay, 2011). تحرك سکونتی، فرآیند تنظیم مجدد محل زندگی است که برای به حداکثر رساندن مطلوبیت ویژگی‌های مسکن منطبق با نیازهای خانوار صورت می‌گیرد (Snir & Plaut, 2015) و در آن فرد ابتدا تصمیم می‌گیرد حرکت کند، سپس مکان را انتخاب می‌کند و این تغییر مکان تحت تأثیر رویکرد انتخاب

در دوره 35-44 سالگی رخ می‌دهد. در این سن، انتظار می‌رود بیشتر منابع موجود خانوار به دلیل گسترش خانواده به سمت افزایش کیفیت مسکن سوق پیدا کند. همچنین، افراد جوان‌تر نسبت به افراد مسن واکنش بیشتری نسبت به تحرک مسکونی نشان می‌دهند و افراد مسن‌تر (+65) کمترین واکنش را به شرایط همسایگی نشان می‌دهند. چراکه موقعیت آن‌ها در بازار از نظر کیفیت مسکن مطلوب‌تر است (Modai- & Plaut, 2015). در یک طبقه‌بندی، ویژگی‌های فردی (مانند مراحل چرخه زندگی، درآمد، سن و...)، ویژگی‌های واحد مسکونی (نظیر اندازه، طراحی، سن بنا و...)، ویژگی‌های ساختاری محیط سکونت شامل موقعیت مکانی (مانند ایمنی، ترافیک، سروصدا، آلودگی هوا، دوستی همسایگان) و ویژگی‌های دسترسی (نظیر میزان دسترسی به فرصت‌ها و خدمات شغلی، حمل‌ونقلی، رفاهی و...) به‌عنوان چهار عامل عمده مؤثر بر تحرکات سکونتی تشخیص داده شده است (Yousfi and Aghajani, 2018). در تئوری کلاسیک اقتصاد شهری² که توسط آلسو (1960) مطرح شد، ساکنان مناطق شهری طبیعتاً وابستگی شدیدی به مکان، سبک زندگی، شبکه‌های اجتماعی و اشتغال دارند؛ اما منابع شهری مانند مسکن، زیرساخت، خدمات و اشتغال از نظر فضایی به‌طور نابرابر و پویا توزیع شده است. مردم در طول چرخه زندگی خود، مکان‌های مسکونی را دوباره تنظیم می‌کنند و سبب بهینه‌سازی استانداردهای زندگی، هزینه‌های مسکن و فرصت‌های اقتصادی و یک تعادل جدید برای مکان خود می‌شوند (Kamaci, 2012). در کشورهای OECD تحرک مسکونی مرتبط با رشد سریع شهری، عرضه مسکن پاسخگوتر، دسترسی اجتماعی گسترده‌تر به تأمین مالی مسکن و مسکن با محدودیت کمتر، بسیار بالاست و بازار کار، بازار مسکن، زیرساخت‌های ترابری، فناوری‌ها، الگوهای ترابری دائماً در حال تغییر است. نیروهای اقتصادی جدید مانند اقتصادهای دیجیتالی، کار و شیوه‌های تجاری جدید، انعطاف‌پذیری بیشتری برای استقرار در حوزه‌های مسکونی دارند (Li & Dodson, 2022). در کل، اساس این‌گونه مدل‌ها بر مطلوبیت مصرف‌کننده استوار است که به سبب آن افراد، جایی را

به‌عنوان مکان مسکونی خود انتخاب می‌کنند که حداکثر سودمندی را با توجه به درآمد آن‌ها داشته باشد. این تئوری، مبنای تصمیم واقعی برای حرکت یا عدم حرکت است (Kamaci, 2012). بر اساس نظر کویگلی و وینبرگ (1977) و برومل (1979) در تئوری رفتار مصرف‌کننده³، مصرف‌کنندگان به دنبال تمایلات و انگیزه‌های خود و بدون توجه به منطق اقتصاد، تلاش خود را برای به دست آوردن ترکیبی از مقادیر کالا که رضایت آن‌ها را به حداکثر برساند، سوق می‌دهند (Cisek et al., 2014). آن‌ها بر اساس فرصت و هزینه، مقدار کالا را تنظیم می‌کنند و یکی از جنبه‌های مهم این نظریه عمومیت آن است که انواع مختلفی از کالاها را شامل می‌شود (Francescato et al., 1989). نظریه رفتار مصرف‌کننده، چارچوبی برای توسعه تئوری رفتار تحرک هم محسوب می‌شود. در این رابطه، ایده اصلی این است که یک خانواده تصمیم به نقل مکان می‌گیرد و به تفاوت درک شده بین آنچه خانواده دارد و آنچه معتقد است می‌تواند از طریق جابجایی داشته باشد، پاسخ می‌دهد. سطح مطلوبیت مرتبط با این آرزوها، سطح مطلوبیت خانواده است و محدودیت این نظریه، نیازها و درآمد خاص خانواده‌ها است (Brummel, 1979). جونز (1990) تحرک بین مبدأ و مقصد را ذیل مفهوم مهم جذابیت مطرح می‌کند. بر اساس نظریه اثر همسایگی یا جذابیت، فاصله و جذابیت مبدأ یا مقصد عاملی مهم و تأثیرگذار در جابجایی‌های سکونتی است. در این تئوری، مراد از فاصله، فاصله اجتماعی و فاصله جغرافیایی است. فاصله اجتماعی بر تمایلات خانوار برای انتقال به مناطقی با محیط اجتماعی متفاوت تأثیر منفی دارد. به همین دلیل بیشتر تحرکات بین مناطق دارای ویژگی‌های اجتماعی مشابه انجام می‌شود. از نظر جونز، شبکه اجتماعی محلی و دانش عامل اصلی جذب هستند و برای مهاجرین، وجود شبکه اجتماعی، امکان حرکت در فواصل کوتاه را افزایش می‌دهد (Kamaci, 2012).

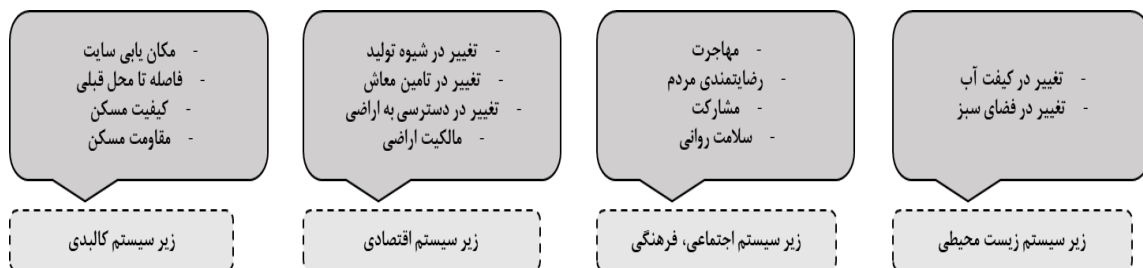
یانگ (2010) بیان کرد که اولین رویکرد کلاسیک برای توضیح مهاجرت، نظریه فشار-کشش⁴ است. تئوری فشار کشش، نشان می‌دهد که تحرک، نتیجه ارزیابی افراد است و برآیند عوامل فشار در مبدأ، کشش

2- روش تحقیق

روش پژوهش مورد استفاده در این مرور نظام‌مند کیفی است که برای بررسی پدیده‌ها و شناسایی مقوله‌ها بر اساس ادبیات پژوهش مورد استفاده قرار می‌گیرد. این روش به‌ویژه زمانی مفید است که ادبیات پژوهش در زمینه پدیده مورد مطالعه غنی باشد. در چنین شرایطی با روش نظام‌مند می‌توان به‌مرور، مقوله‌های زیربنایی پدیده مورد مطالعه را شناسایی، طبقه‌بندی و تلخیص نمود. مرور نظام‌مند زمانی استفاده می‌شود که نیاز به پاسخ یک سؤال پژوهشی بر اساس سنجش و بررسی همه پژوهش‌های پیشین بدون جهت‌گیری خاصی احساس شود (Alai et al., 2019).

پژوهشگران متعددی چارچوب‌های مختلفی برای انتخاب پژوهش‌های پیشین در یک مرور نظام‌مند ارائه کرده‌اند. پس از جست‌وجو و بررسی برخی از چارچوب‌های موجود، در پژوهش حاضر مراحل انتخاب پایگاه داده‌ها به شرح جدول 1 انجام شده است. ابزار اصلی گردآوری داده‌ها، مطالعات کتابخانه‌ای است و نرم‌افزار مورد استفاده برای تحلیل داده‌ها VOSviewer است. این نرم‌افزار، برنامه‌ای کاربردی برای ترسیم شبکه‌های علمی و مطالعات مبتنی بر علم سنجی است که به کمک آن می‌توان به تحلیل داده‌های مستخرج از پایگاه‌های استنادی و اطلاعاتی مانند وب آف ساینس، ساینس دایرکت و گوگل اسکولار پرداخت و نتایج گرافیکی آن‌ها را رسم کرد (Van Eck & Waltman, 2020).

در مقصد و مهار، سبب ترک محل سکونت می‌شود. کاینث (2009)، عوامل فشار یا همان نارضایتی از محل سکونت فعلی (مانند بحران‌های بین قبیله‌ای و مذهبی) را عوامل ترغیب یا تشویق خانواده‌ها به تغییر محل سکونت خود در یک شهر تعریف کرده و عوامل کشش (مانند نزدیکی به خانواده، اشتغال و دسترسی به منافع عمومی) جاذبه‌هایی هستند که افراد را وادار به انتخاب مسکن جدید می‌کنند و نهایتاً عوامل مهار آن‌هایی هستند رابطه کشش و فشار را به‌طور غیر مستقیم تعدیل می‌کنند (Animashaun, 2011). نظریه فرار از آسیب‌های مرکز شهر⁵ بر این اساس استوار است که زوال مرکز شهر به‌واسطه مشکلات متعدد و متنوع موجود در آن به‌تحرک سکونتی جمعیت مرکز شهر به سمت حومه می‌انجامد (Ewing, 1997; Morya and Ram, 2020). بر اساس تئوری تولید چرخه محرومیت⁶، بافت‌های تاریخی ایران، جایی است که اغلب «فقر کالبدی» و «فقر خدماتی» در آن‌ها متراکم شده و این دو همراه با «فقر اقتصادی» ساکنان، امکان تغییر خودبه‌خودی و ارتقای محیط زندگی مناسب را کاهش داده و این اصلی‌ترین دلیل عدم تمایل مردم به ادامه سکونت در مراکز تاریخی و میل به ترک آن است. به‌علاوه، فقر اقتصادی ساکنان و مالکان، امکان بهسازی و نوسازی را سلب می‌کند و نوعی چرخه معیوب «تولید محرومیت» در این بافت‌ها شکل می‌گیرد (Esmailpoor et al., 2023). جابه‌جایی سکونتی‌های زیرسیستم‌های کالبدی، اقتصادی و اجتماعی- فرهنگی - زیست‌محیطی اثرات منفی یا مثبت داشته و این زیرسیستم‌ها در زندگی مردم دارای برهم‌کنشی عمیق هستند (شکل 1 را ببینید) (Adriani et al., 2017).

شکل 1- صورت‌بندی پیامدهای تحرک سکونتی

Fig. 1- Forming the consequences of residential mobility

جدول 1- پژوهش‌های مورد استفاده در جهت انجام مرور نظام‌مند

Tab. 1- Articles used on the systematic review method

متغیرهای مستقل مرتبط با تحرک مسکونی	سال انتشار	نویسندگان
سن سرپرست خانوار، نوع خانوار، تعداد سرپرست خانوار، وضعیت فعالیت سرپرست خانوار، سطح تحصیلات سرپرست، وضعیت درآمد، جنسیت سرپرست خانوار و مدت زمان سکونت	1395	Mohammadpour Zarandi & Doroodi
سطح درآمد، تعداد جمعیت، تراکم جمعیت، سطح سواد، مالکیت، مهاجرت	1390	Zanganeh & Samipour
شغل، مسکن، وضعیت خانوار، جابه‌جایی اجباری	1399	Ehsani et al
سطح درآمد، تعداد جمعیت، تراکم جمعیت، سطح سواد، مالکیت، مهاجرت	2020	Thomas & Coulter
سن، جنسیت، تحصیلات	2021	Rahman Fatmi & Orvin
درآمد، سن، اشتغال	2022	He et al
سن، جنسیت، نوع خانوار، تحصیلات، وضعیت اشتغال، درآمد	2023	Ghasri et al
مالکیت، مکان‌یابی، زمان استفاده از مسکن	2022	Braak
ویژگی‌های اجتماعی و اقتصادی خانوارها، رویدادهای دوره زندگی خانوارها، وضعیت مسکن	2020	Salvati
سن، جنسیت، تحصیلات	2009	Scott & Gkartzios
تراکم جمعیت، سطح سواد، مالکیت، مهاجرت	2023	Zhang & He
اجتماعی-جمعیتی (جنسیت، سن، تحصیلات، درآمد، اقامتگاه، بازدیدکننده)، محیطی (ترافیک، اوقات فراغت، رفاه، امنیت، اتصال، طبیعت)، اجتماعی-اقتصادی (مالیات، درآمد، اجاره، ارزش زمین)	2015	Kim et al
بیکاری، سن، تحصیلات، وضعیت تأهل، مالکیت، جنسیت	2022	Manning & Langella
-	2021	Chouhan & Saha
سن، مالکیت، اشتغال، نژاد، مدت اقامت، درآمد ماهیانه، تعداد خانوار، مشخصات مسکن (خانه اول، مالکیت، نوع مسکن، درآمد)	2015	Fattah et al
درآمد، تحصیلات پدر و مادر و خود شخص، سرانه، درآمد، تنوع جمعیتی، جمعیت غیرمسلمان	2023	Önder & Wasti
سن، جنسیت، تحصیلات، تأهل، اشتغال، مدت اقامت در شهر، وضعیت شهرنشینی، نوع مسکن اولیه، مکان اولیه مسکن، اندازه مسکن اولیه	2006	WU
مالکیت، قیمت مسکن، نزدیکی به محل کار، نزدیکی به خویشاوندان، آشنایی با منطقه	2014	Alkay
جنسیت، سن، جمعیت	1977	Weinberg & Quigley
چرخه زندگی، درآمد، تحصیلات، حمل‌ونقل عمومی و شخصی، نرخ جابه‌جایی، تعداد تاکسی	1979	Weinberg
درآمد، سن، اشتغال	2016	Skak & Bloze
جنسیت، سن، اشتغال، درآمد، چرخه زندگی	2019	Aliu
سن، جنسیت، نوع مسکن، تحصیلات، قومیت	2016	Musterd et al
سن، جنسیت، نوع خانوار، تحصیلات، وضعیت اشتغال، درآمد، کشور محل تولد	2010	Bergström et al
جنسیت، سن، اشتغال، درآمد	2017	FATTAH
محیط فیزیکی، آثار بیولوژیکی، زیست‌محیطی، طراحی، فضای، اجتماعی، حمل‌ونقل، مکان‌یابی	1401	Rashidi Nahal et al
جمعیت، شاغل، تعداد خانوار، بعد خانوار، تعداد واحد مسکونی موجود، تراکم ساختمانی، مساحت قطعات مسکونی، تراکم خانوار، تراکم ناخالص جمعیتی، تعداد شاغلین، نسبت ساکن به شاغل	1394	Doroodi et al
مالکیت، مکان‌یابی، زمان استفاده از مسکن، دلیل استفاده از مسکن	1397	Izidi and Solhjo
سن، جنسیت، ملیت، فقر	2023	Binder & Pagani
سن، جنسیت، درآمد، آب‌وهوا	1999	Derosas Renzo
بیزاری از نوع مسکن اشغال‌شده، بیزاری از نوع تصدی مسکن، بیزاری از نوع افراد همسایه، بیزاری از نمای بیرونی خانه، فضای ناکافی، سروصدا و نفوذهای مشابه از بیرون خانه، مشکل در دسترسی به محل کار و/یا بازار، ترکیب خانواده، اجاره خانه بالا	2011	Animashaun
سن، جنسیت، درآمد	2017	Oluwole
سن، جنسیت، درآمد، ملیت	2016	Agergaard & Andreasen
سن، اشتغال، درآمد، حالت روحی، مسکن یارانه‌ای، خدمات محله، دل‌بستگی به محله، شرایط همسایگی	2012	Coulton et al
سن، فاز چرخه زندگی، شرایط مسکن	1984	Summa et al

متغیرهای مستقل مرتبط با تحرک مسکونی	سال انتشار	نویسندگان
بازار مسکن	2001	Frans M. Dieleman
سن، وضعیت تأهل، عوامل زیست‌محیطی	1986	Ozo
چرخه زندگی	2013	Coulter et al
سن، وضعیت تأهل، قومیت، تعداد خانوار، بعد خانوار	2020	Ibor, U.W. & Ukoje, J.E.
سن، جنسیت، مهاجرت، درآمد، اشتغال	1985	Huang
ویژگی‌های اجتماعی و اقتصادی خانوارها، رویدادهای دوره زندگی خانوارها، وضعیت مسکن، بازار مسکن، کرامت اجتماعی	2021	Jolaoye et al
ویژگی‌های اجتماعی، ویژگی اقتصادی	2012	Kamaci
سن، جنسیت	2012	Kang et al
سن، اشتغال، درآمد، حالت روحی، مسکن یارانه‌ای، خدمات محله، دل‌بستگی به محله، شرایط همسایگی	2021	Satu et al
کالبدی، اقتصادی، اجتماعی، فرهنگی، محیطی، نهادی	1397	Adriani et al
ثبات سکونتی، هویت اجتماعی، اعتماد اجتماعی، مشارکت اجتماعی، حس تعلق به مکان، رضایت از زندگی، توسعه‌پذیری، احساس امنیت اجتماعی، انسجام اجتماعی، احساس مطبوعیت اجتماعی	1401	Mobarak Bakshaish et al
شاخص‌های اجتماعی، اقتصادی، کالبدی و فرهنگی	1393	Soleimanzadeh et al
کالبدی، اجتماعی، فرهنگی	1400	Asadi et al
اقتصادی، اجتماعی، زیرساختی	1401	Karimian et al
سن، جنس، نژاد، تغییر محل کار، دسترسی به محل کار، تغییر در اندازه خانواده، حرفه سرپرست خانوار، افزایش درآمد، تغییر درآمد، تغییر در هزینه‌های حمل‌ونقل، انعطاف‌ناپذیری بازار مسکن، تصرف، هزینه‌ها و خدمات عمومی، مالیات، وضعیت زناشویی، اندازه خانواده، تحصیلات	1393	Hemmati et al
سن سرپرست خانوار، نوع خانوار، تعداد سرپرست خانوار، وضعیت فعالیت سرپرست خانوار، سطح تحصیلات سرپرست، وضعیت درآمد، جنسیت سرپرست خانوار، مدت زمان سکونت	1396	Doroodi et al
سن، قومیت، درآمد، تحصیلات، شغل، الگو جابه‌جایی	2021	Jie Chen & Sanqin Mao
تحصیلات، جمعیت، الگوی مسکن، الگوی فضایی	2020	López-Gay et al
محیط مناسب، محله امن، نرخ جرم پایین، راه، شبکه آب، تراکم ترافیک، نزدیکی به محل کار	2021	Okon Udo et al
درآمد، نوع مسکن	2021	Fatmi & Orvin
کالبدی، اقتصادی، اجتماعی، فرهنگی، محیطی، نهادی	2017	Sanqin
سن، درآمد، تحصیلات	2017	Clark
کالبدی، اقتصادی، اجتماعی، فرهنگی، محیطی، نهادی	2018	Giovanna De Santis
تعداد مشاغل محلی، رشد اشتغال، قیمت مسکن، رشد مسکن، درآمد، مهاجران، زیست‌پذیری	2022	Jago Dodson & Tiebei Li
سن، قومیت، درآمد، تحصیلات، شغل	2010	Schimmack & Oishi
اجتماعی فضایی، اقتصادی	2019	Bernelius & Venla Helminna
چرخه زندگی، درآمد، تحصیلات	2017	Yerena & Basolo
سن، جنسیت، نوع مسکن، تحصیلات، قومیت	2013	Huang et al
تحصیلات، اشتغال، جمعیت‌شناسی	2019	Kamaci Karahan
سن، جنسیت، تأهل، چرخه زندگی	2015	Pnina & Modai-Snir
سن، جنسیت، وضعیت تأهل، دسترسی، مالکیت، طبقه اجتماعی	2011	Riva et al
سن، جنسیت، تحصیلات، اشتغال	2017	Huang et al
تحصیلات، اشتغال، سن، جنسیت	2013	Anabestani et al
زیرساختی، زیست‌محیطی، اقتصادی، اجتماعی، فرهنگی، کالبدی	1402	Dalir & Razmi
حمل‌ونقل، مسائل زیست‌محیطی، سن، جنسیت	2018	Lupchian et al
اندازه منابع، نابرابری منزلتی، تنوع اجتماعی	1390	Yousefi and Aghajani
سن، وضعیت تأهل، جنسیت، شغل، قومیت	2013	Ibrahim-Adedeji, K. B.
سن، وضعیت تأهل، جنسیت، شغل، قومیت	1999	Owen & Alan Gilbert Crankshaw
بازار مسکن، مسائل اجتماعی اقتصادی، چرخه زندگی	2016	Ibrahim Yakubu et al

متغیرهای مستقل مرتبط با تحرک مسکونی	سال انتشار	نویسندگان
سن، جنسیت، تحصیلات، اشتغال، مالکیت	2009	Seko et al
حمل و نقل، مسائل زیست محیطی، سن، جنسیت	2020	Md. Kamruzzaman et al
سن، تحصیلات، جنسیت	2021	Huang et al
سن، تحصیلات، جنسیت	2017	Voight et al
زیرساختی، زیست محیطی، اقتصادی، اجتماعی فرهنگی، کالبدی	2019	Shivakumar Nayka Kala Seetharam Sridhar &

جدول 2- چارچوب و مراحل انتخاب پژوهش‌ها برای انجام مرور نظام‌مند

Tab. 2- The steps of selecting articles based on the systematic review method

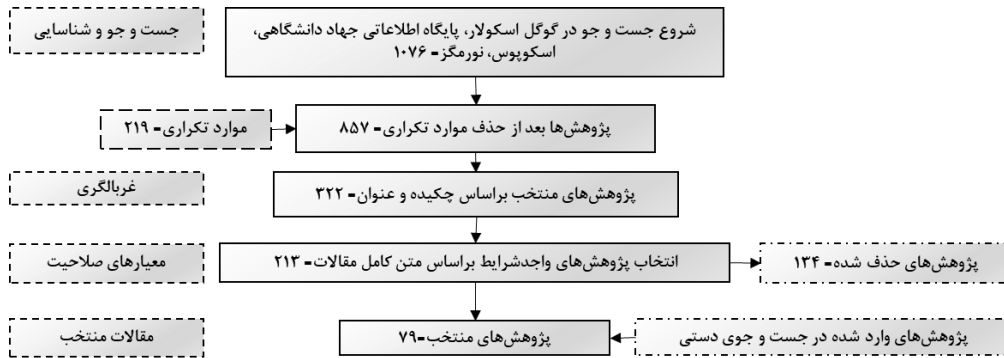
گام 1	طرح سوالات پژوهش	- از منظر پژوهش‌های پیشین، چه عواملی بر تحرک سکونتی در شهرها مؤثر بوده‌اند؟ - بر اساس نتایج پژوهش‌های پیشین، تحرک سکونتی در شهرهای مختلف چه پیامدهایی برجای گذاشته است؟
گام 2	انتخاب کلیدواژه‌ها	تحرک مسکونی، جابه‌جایی درون شهری، شهر، مرور نظام‌مند (Residential Mobility, intra-urban mobility, Factors and consequences, urban, Systematic review)
گام 3	انتخاب انواع پژوهش و بازه زمانی	مقالات، کتب و پایان‌نامه‌های فارسی و انگلیسی سال‌های 2000 لغایت 2023
گام 4	انتخاب پایگاه‌ها	گوگل اسکولار، پایگاه اطلاعاتی جهاد دانشگاهی، اسکوپوس، نورمگز
گام 5	غربالگری پژوهش‌ها	از میان 1076 پژوهش، در نهایت 79 پژوهش مرتبط با اهداف/سوالات پژوهش، جهت مطالعه و بررسی انتخاب شدند.
گام 6	مطالعه پژوهش‌ها	مطالعه چکیده، نتایج و بحث

کتب مورد مطالعه استخراج می‌کند و نمایش می‌دهد که این خوشه‌ها باید متناسب با هدف و سؤال پژوهش، تحلیل و از منابع مورد مطالعه استخراج شود (Moral- Muñoz et al., 2020). با استفاده از پایگاه اطلاعاتی scholar Google و Scopus و web of science 857 مقاله با جستجوی "Residential Mobility" and "intra-urban mobility" and "urban" به دست آمد که طی روند مندرج شکل 2 نهایتاً 79 مقاله مبنای مرور نظام‌مند حاضر بوده است (شکل 2).

3- نتایج و بحث

3-1- مشخصات پژوهش‌های پیشین در حوزه تحرک سکونتی: با بررسی 79 پژوهش منتخب (جدول 3)، مشخصات پژوهش‌های پیشین در این حوزه در قالب نمودارها استخراج و با استفاده از نرم‌افزار VOSviewer نقشه گرافیکی آن‌ها نیز ترسیم شد.

از آنجا که نرم‌افزار VOSviewer اطلاعات کتابشناسی مقالات از جمله عنوان، نویسندگان، چکیده و واژگان کلیدی را به صورت گرافیکی در اختیار پژوهشگران آتی قرار می‌دهد، مورد توجه نویسندگان رشته شهرسازی قرار گرفته است تا با استفاده از آن بتوانند اطلاعات جدیدی در این رشته در اختیار جامعه شهرسازان قرار دهند (Bukar et al., 2023). بعلاوه، این نرم‌افزار به تحلیل اطلاعات خروجی از سایت وب آف ساینس و اسکوپوس با فرمت CSV می‌پردازد. زمانی که داده‌ها از پایگاه‌های مختلف باشند خروجی باید در قالب txt باشد و این قالب درون نرم‌افزار تحلیل شود. سپس خروجی txt از نویسنده‌ها، مجلات و کلیدواژه‌ها گرفته شده است و هر اکسل به صورت جداگانه وارد محیط نرم‌افزار VOSviewer شده و در نهایت تحلیل‌های گرافیکی را به عنوان خروجی نمایش می‌دهد. زمانی که فایل کلیدواژه‌ها وارد محیط نرم‌افزار می‌شود، علاوه بر تحلیل گرافیکی، خوشه‌هایی از کلیدواژه‌ها و متون مقالات و

شکل 2- نمودار شاخه‌ای جستجوی منابع و انتخاب پژوهش‌ها برای مرور نظام‌مند

Fig. 2- Branch diagram of searching for systematic review articles

جدول 3- عنوان پژوهش‌های منتخب

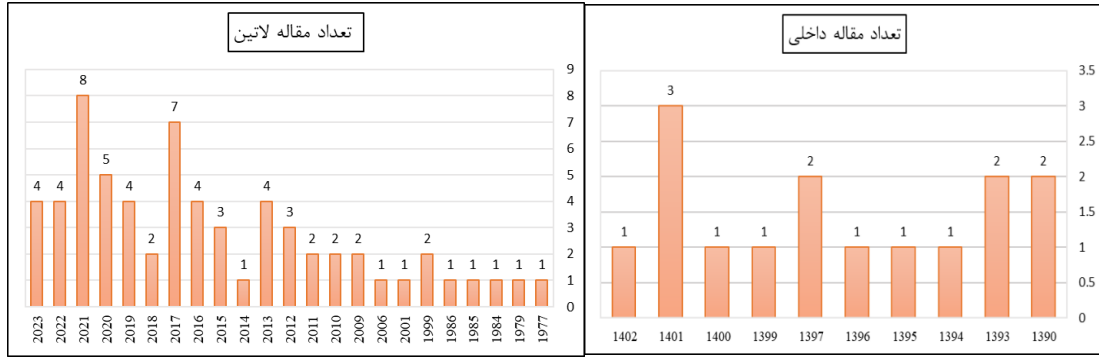
Tab. 3- Selected articles in line with research

A Systems Perspective for Residential Preferences and Dwellings: Housing Functions and Their Role in Swiss Residential Mobility
Adaptive Behaviour in Urban Space: Residential Mobility in Response to Social Distance
An Investigation of the Nature of Residential Mobility in the Informal Settlements: The Case of Slums of Dhaka, Bangladesh
Comparing South African and Latin American Experience: Migration and Housing Mobility in Soweto
Determinants of Intra Urban Mobility: A Study of Bengaluru
Determinants of Residential Mobility: An Adaptive Retrospective Survey Method
Factors Affecting Residential Mobility among Households in Penang, Malaysia
Factors Influencing Residential Mobility in Penang Island, Malaysia
Housing Equity, Residential Mobility and Commuting
Residential Mobility Insights for Effective Urban Locational Policy Making
Urban Intra-Urban Residential Mobility: A Review and Synthesis
Intra-metropolitan Residential Mobility and Income Sorting Trends
Intra-Urban Human Mobility Patterns: An Urban Morphology Perspective
Intra-Urban Spatial Inequalities: Neighborhood Change and Residential Mobility Dynamics in Turin (1971-2011)
Lockdown and Unlock for the COVID-19 Pandemic and Associated Residential Mobility in India
Migrant Intra-Urban Residential Mobility in Urban China
Migration and Intra-Urban Residential Mobility in the Helsinki Metropolitan Area
Modeling Residential Mobility Decisions from a Life History-Oriented Perspective
Modelling Residential Mobility; A Review of Recent Trends in Research
New Directions for Residential Mobility Research: Linking Lives through Time and Space
New Places, Same Old Faces: The Effect of Family Contact Intensity on Psychological Outcomes of Residential Mobility within Turkey
Perceived Social Distance, Socioeconomic Status and Adaptive Residential Mobility in Urban China
Perceptions as Drivers of Residential Mobility: A Resonance Analysis
Pupils on the Move: School Catchment Area Segregation and Residential Mobility of Urban Families
Re-Reading Urbanization Experience of Istanbul; Though Changing Residential Mobility Behaviour of Households
Residential Location and Intra-urban Mobility in a Developing Country: Some Empirical Observations from Benin City, Nigeria
Residential Locations and Residential Moves between the City Centre and Suburb in Beijing, China
Residential Mobilities and House Building in Rural Ireland: Evidence from Three Case Studies
Residential Mobility
Residential Mobility after Hukou Reform: Housing Strategies of Rural-urban Migrants in China
Residential Mobility and Homeownership in Dar es Salaam
Residential Mobility and Neighborhood Change: Real Neighborhoods Under the Microscope
Residential Mobility and Post-Move Community Satisfaction: Empirical Evidence from Guangzhou, China
Residential mobility and the local context: Comparing long-term and short-term spatial trends of population movements in Greece
Residential mobility and unemployment in the UK
Residential Mobility as a form of urban population resilience- case study: Suceava Town
Residential Mobility Decisions in Japan: Effects of Housing Equity Constraints and Income Shocks under the Recourse Loan System
Residential Mobility in China: Home Ownership among Rural-Urban Migrants after Reform of the Hukou Registration System
Residential Mobility in Context: Interpreting Behavior in the Housing Market
Residential Mobility in the Early Years of the Twenty-First Century: the Case of Guangzhou, China
Residential Mobility in Uyo, Nigeria: Evaluation of trends
Residential Mobility in Venice

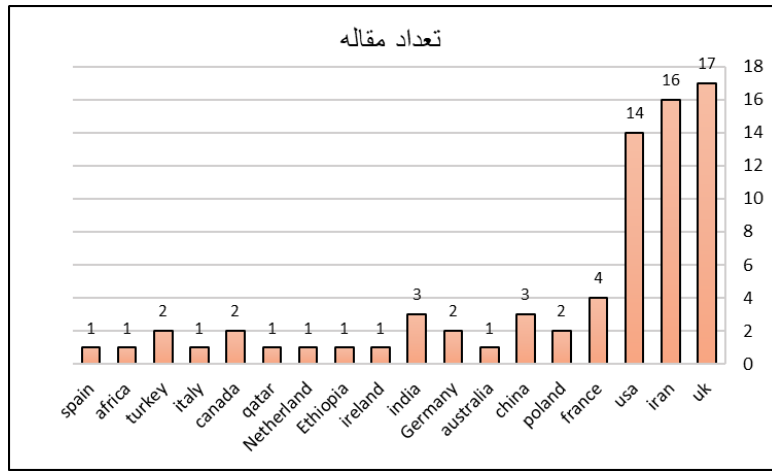
Pattern of Residential Mobility in Kaduna Metropolis Nigeria
Residential Mobility of Low-Income, Subsidized Households: A Synthesis of Explanatory Frameworks
Residential Mobility Pattern in Lokoja, Nigeria
Residential Mobility Patterns in Istanbul-1990-2000
Residential Mobility Practices: A Revolving Door Syndrome For Low- Income Families in the Global South?
Residential mobility within England and Urbanerural Inequalities in Mortality
Residential Mobility, Gentrification and Neighborhood Change in Spanish Cities: A Post-Crisis Perspective
Residential Mobility, Urban Preference, and Human Settlement: A South Korean Case Study
Residential Mobility, Well-Being, and Mortality
Rural Migrants' Residential Mobility: Housing and Locational Outcomes of Forced Moves in China
Socio-Economic Attributes of Intra-Urban Residential Migrations of Residents of Olugbuwa Estate, Igbogbo in Ikorodu, Lagos State, Nigeria
Spatial Biases in Residential Mobility: Implications for Travel Behaviour Research
The Determinants of Intra-Urban Household Mobility
The Effects of Residential Mobility on the Education Outcomes of Urban Middle School Students and the Moderating Potential of Civic Engagement
The Push Factors of Intra-Urban Residential Mobility in Calabar, Nigeria
The Residential Mobility Pattern in the Istanbul Metropolitan Area
To Move or Not to Move? Residential Mobility of Rural Migrants in a Medium-Sized Chinese City: the Case of Yangzhou
Understanding Neighbourhood Effects: Selection Bias and Residential Mobility
Unpacking the Dynamics of Intra-Urban Residential Mobility in Nigerian Cities: Analysis of Low-Income Families in Ojo Lagos
Worker Intra-Urban Residential Migration and Spatial Labour Market Change in Melbourne's Tunctional Economic Regions
ارزیابی اثرات جابه‌جایی سکونتگاه‌های روستایی در معرض خطر سوانح طبیعی - مطالعه استان خوزستان
ارزیابی اثرات جابه‌جایی و انتقال روستاهای در معرض مخاطرات طبیعی (مورد پژوهی: روستای بیسپاد نوسازی استان خراسان رضوی)
ارزیابی جابه‌جایی سکونتگاه‌های روستایی پس از زلزله (نمونه موردی: اسطوخ کوه بعد از زلزله سال 1369 در گیلان - زنجان)
بررسی علل و پیامدهای شکل‌گیری خانه‌های دوم در حومه‌های کلان‌شهرها، مورد پژوهی: مشهد
بررسی عوامل تأثیرگذار بر شکل‌گیری جابه‌جایی‌های مسکونی درون-شهری
تبیین نقش کیفیت محیط بر ثبات سکونتی و تمایل به جابه‌جایی ساکنین در مجتمع‌های مسکونی
تحلیل اثرات رضایت‌مندی بر تحرک مسکونی در گروه اقشار کم‌درآمد شهر جدید پردیس
تحلیل جامعه‌شناختی تحرک مسکونی در مشهد
تحلیل جامعه‌شناختی گرایش به جابه‌جایی سکونتی در بافت قدیم خمینی شهر
ثبات سکونتی در سکونتگاه‌های غیر رسمی شهر تبریز
رتبه مؤلفه‌بندی‌های الگوی جابه‌جایی مسکونی خانوار با تأکید بر دیدگاه اقتصادی مسکن (مورد پژوهی: محله سیدخندان منطقه 3 تهران)
سنجش مؤلفه‌های اقتصادی شهر بر روی رضایت‌مندی و جابه‌جایی مسکونی خانوار (مورد پژوهی: محله نارمک تهران)
سنجش و بررسی جابه‌جایی مسکونی خانوار با تأکید بر نوع مالکیت (مورد پژوهی منطقه یک شهر تهران)
عوامل اقتصادی و اجتماعی مؤثر بر مهاجرت روستا- شهر (مورد پژوهی: بخش مرکزی شهرستان بویراحمد)
مهاجرت، تحرک سکونتی و ساخت اجتماعی - فضایی شهر سبزوار
واکاوی پیامدهای ناشی از جابه‌جایی سکونتگاهی: مطالعه‌ای قوم‌نگارانه در روستاهای لربنی علیا و سفلی

داشته‌اند و بیشترین تعداد مقالات فارسی و لاتین به ترتیب در سال 1401 و 2021؛ و کمترین تعداد مقالات فارسی و لاتین به ترتیب در سال 1393 و 2001 منتشر شده است (شکل 3). از آنجا که داده‌های سال 2023 همچنان در حال به‌روزرسانی است، در شکل 3 تعداد آن کاملاً ذکر نشده و شامل پژوهش‌هایی است که تا تاریخ 25 نوامبر 2023 در پایگاه‌های اطلاعاتی ثبت شده‌اند. در مقالات داخلی، 20٪ مقالات مربوط به تحرک سکونتی در سال 1401 و در مقالات خارجی 11٪ در سال 2017 به چاپ رسیده است.

بررسی توزیع کمی پژوهش‌های منتخب (15 مقاله فارسی و 64 مقاله لاتین) نشان داد: بیشترین تعداد در پژوهش‌های داخلی مربوط به سال 1401 با 3 و 1397 و 1393 و 1390 با 2 مقاله و در پژوهش‌های لاتین مربوط به سال 2021 با 8 و 2017 با 7 مقاله است. مقالات فارسی از سال 1390 تا 4 آذر 1402 و مقالات لاتین عمدتاً از سال 2000 تا تاریخ 25 نوامبر 2023 انتخاب شده است و در مجموع تنها هفت مقاله در سال قبل از 2000 مورد بررسی قرار گرفته است. به طور کلی در پایگاه‌های اطلاعاتی، ارائه پژوهش‌ها روندی صعودی

شکل 3- توزیع کمی سالانه مقالات منتخب (سمت راست: پژوهش‌های فارسی، سمت چپ: پژوهش‌های لاتین)
 Fig. 3- Annual quantitative distribution of selected articles (right side: Persian studies, left side: Latin studies)

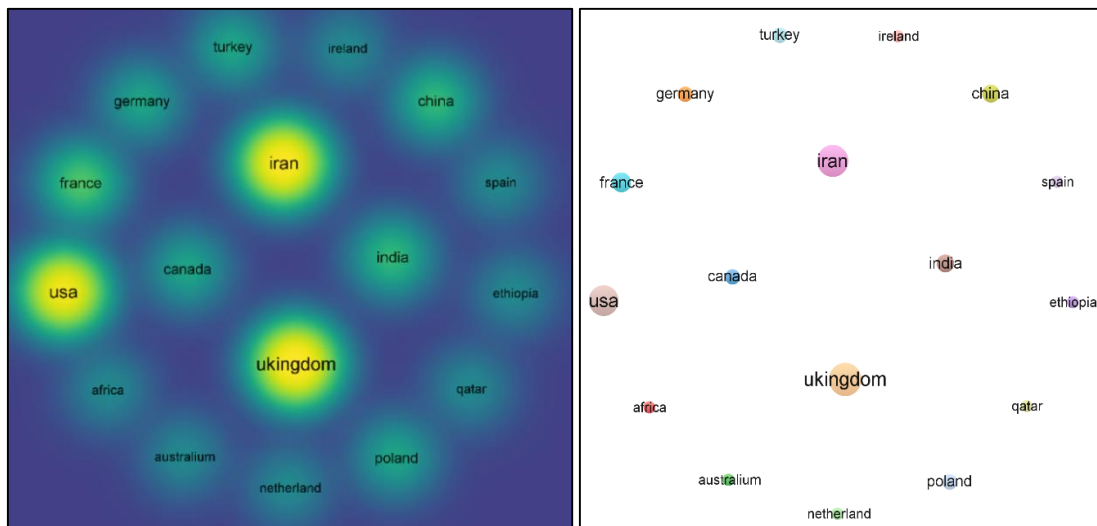

شکل 4- توزیع جغرافیایی مطالعات مرتبط با تحرک مسکونی
 Fig. 4- Geographical distribution of studies related to residential mobility

اما خروجی نرم‌افزار، توزیع جغرافیایی سازمان‌هایی که نویسندگان مقالات- به جز نویسنده اول- آن را انجام داده‌اند را نیز لحاظ کرده است. تصویر راست تحلیل شبکه‌ای توزیع جغرافیایی مطالعات و تصویر چپ تحلیل مقدار مقالات در جغرافیای مختلف را به تصویر کشیده است.

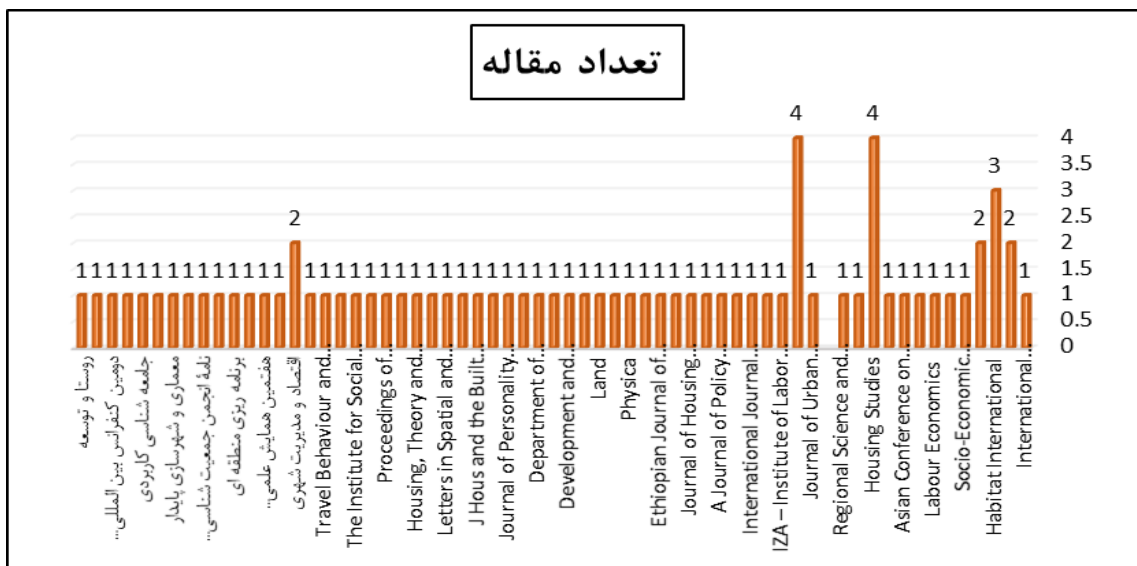
بررسی سازمان‌های منتشرکننده منابع منتخب نشان داد: 14 مجله اقدام به انتشار مقالات حوزه تحرک مسکونی در ایران کرده‌اند. مجموعاً 15 مقاله داخلی و 56 مقاله لاتین توسط مجلات یا کنفرانس‌ها منتشر شده‌اند و سایر پژوهش‌ها شامل کتاب و پایان‌نامه‌های مقطع دکتری هستند. در مقالات فارسی مجله اقتصاد و مدیریت شهری و در مقالات لاتین مجله Urban Studies و Housing Studies بیشترین تعداد مقالات این حوزه را منتشر کرده‌اند (شکل 6 و 7).

توزیع جغرافیایی مطالعات مرتبط با تحرک مسکونی متنوع است و در کشورهای متعددی از سال 2000 تا 2023 تحقیقاتی در رابطه با تحرک مسکونی انجام شده است. بسیاری از آن‌ها در اروپا و بریتانیا متمرکز شده و بقیه عمدتاً در آمریکا و آسیای شرقی بوده‌اند. در میان کشورهای، بیشترین آن‌ها مربوط به بریتانیا، ایران و آمریکا بوده و چین بعد از این دو کشور پیش‌گام است. 23٪ مقالات مربوط به تحرک سکونتی در کشور بریتانیا، 22٪ در ایران و 19٪ در ایالات متحده انجام شده است. به این ترتیب این سه کشور در بیش از دو دهه اخیر پیش‌تاز پژوهش‌های مرتبط با تحرک سکونتی هستند. شکل 5 توزیع جغرافیایی مطالعات حوزه تحرک سکونتی در نرم‌افزار Vosviewer را نشان می‌دهد. تفاوت اطلاعات در خروجی نرم‌افزار با اکسل بدین علت است که خروجی اکسل توزیع جغرافیایی را نشان داده،

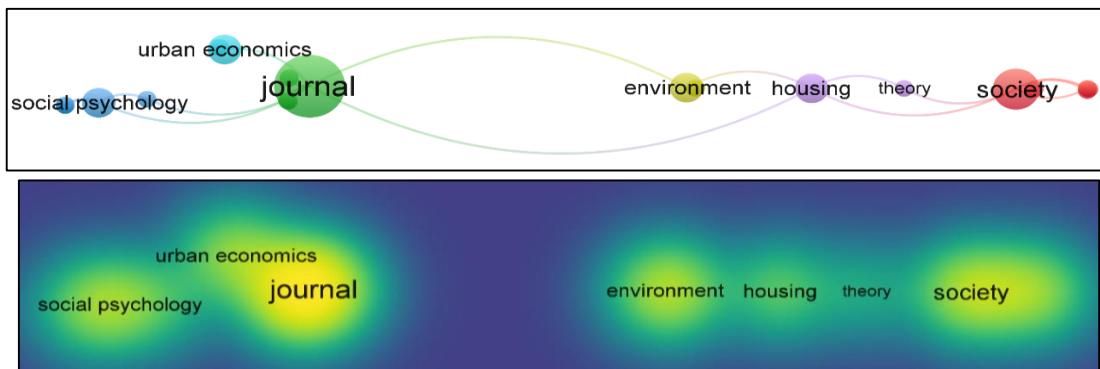
شکل 5- توزیع جغرافیایی مطالعات مرتبط با تحرک مسکونی

Fig. 5- Geographical distribution of studies related to residential mobility

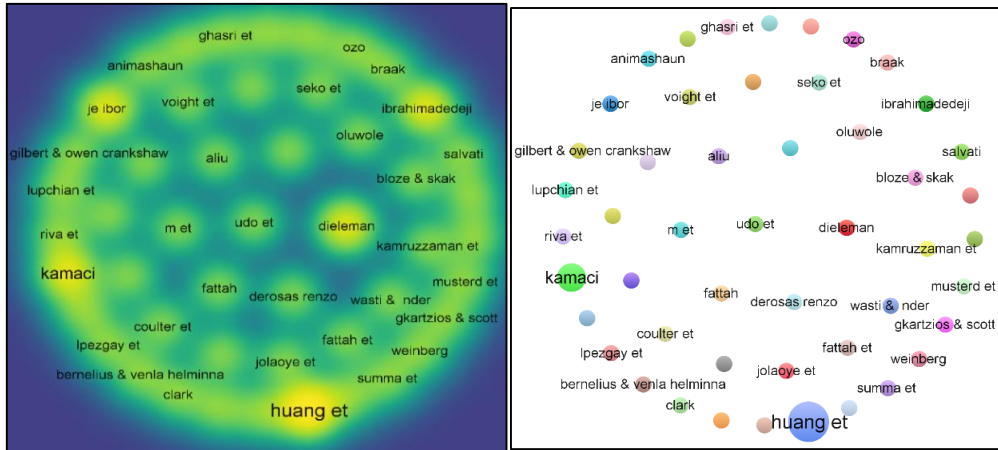
شکل 6- توزیع جغرافیایی مطالعات مرتبط با تحرک مسکونی

Fig. 6- Centers for publishing related studies of residential mobility

شکل 7- سازمان های ارائه دهنده مطالعات مرتبط با تحرک مسکونی

Fig. 7- Organizations providing studies related to residential mobility

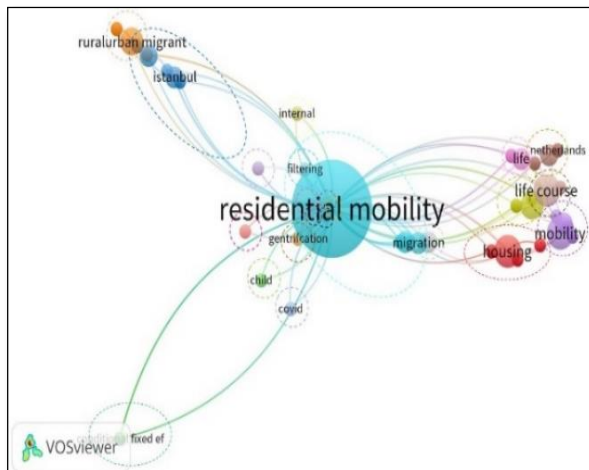

شکل 8- نویسندگان اصلی مطالعات مرتبط با تحرک مسکونی
Fig. 8- Authors of studies related to residential mobility

در باره مطالعات تحرک مسکونی وجود دارد. در ادامه، اصلاح عناوین خوشه‌ها و واژگان کلیدی آن‌ها و یا حذف اصطلاحات غیر مرتبط و نا سازگار انجام شد. پیوست شماره 1 عناوین خوشه‌های 23 گانه و واژگان کلیدی هر خوشه را به تفکیک نشان می‌دهد. اسپس، با در نظر گرفتن ضرورت رابطه تنگاتنگ خوشه‌ها با سوالات و اهداف پژوهش از یکسو و شباهت خوشه‌ها در موارد متعدد با یکدیگر، برخی از خوشه‌ها با هم ادغام و تبدیل به یک خوشه شد. به این ترتیب، تعداد خوشه‌ها از 23 به 10 خوشه کاهش یافت.

به‌طور عمده مؤسسات تهران بیشترین تعداد مقالات فارسی را منتشر کرده‌اند. هر دو مجله لاتین با بیشترین تعداد مقالات منتشره در کشور انگلستان مستقر است و سایر سازمان‌ها با انتشار تنها یک مقاله، مطالعات خود را در این زمینه معرفی کرده‌اند. 6٪ مقالات لاتین تحرک سکونتی در مجله Housing Studies و 3٪ مقالات داخلی در مجله اقتصاد و مدیریت شهری به چاپ رسیده است.

نتایج بررسی نویسندگان اصلی و یا گروه‌های تحقیقاتی نشان داد: Huang و Fattah بیشترین مقالات را در این زمینه به رشته تحریر درآورده‌اند. بیشتر مطالعات آن‌ها در زمینه تأثیرات اقتصادی و به‌ویژه تأثیرات اجتماعی تحرک مسکونی بوده است. همچنین، بیشتر نویسندگان، ذیل بررسی اثرات اجتماعی و اقتصادی، تأثیر بیکاری و فقر را دنبال کرده‌اند. لذا، ورود پژوهشگران بیشتر در رشته‌های مختلف علوم به صورت جدی‌تر و بررسی نقش عوامل دیگر در وقوع این پدیده و یا بررسی اثرات آن در سایر حوزه‌ها ضروری است.

شکل 9- توزیع موضوع اصلی و جبهه‌های مطالعات مرتبط با تحرک سکونتی

Fig. 9- Main subject distribution and fronts of studies related to residential mobility

3-2- علل و پیامدهای پدیده تحرک مسکونی: با دقت در توزیع موضوع اصلی و جبهه‌های مطالعات مرتبط با تحرک سکونتی به‌واسطه تجزیه و تحلیل تصادفی واژگان کلیدی، می‌توان دریافت که عبارات «تحرک مسکونی و جابه‌جایی مسکونی و جابه‌جایی درون‌شهری» واژگان کلیدی هم‌زمان هستند (شکل 9) و 23 خوشه عمده

در ادامه، عناوین خوشه‌های 10 گانه تشخیص داده شده پیرامون علل و پیامدهای پدیده تحرک مسکونی و واژگان کلیدی هر خوشه به همراه شرحی از محتوای هر خوشه معرفی شده است.

خوشه 1: رابطه تحرک مسکونی و بعد اجتماعی (واژگان کلیدی: جغرافیای اجتماعی شهر، شهرنشینی، همگنی اجتماعی، تحلیل و رابطه طولی میان فرد و محیط مسکونی، هلند، فاصله اجتماعی، تحرک اجتماعی، خانوار، حوزه مدرسه، تفکیک مدارس، تفکیک کاربری شهری، نقض هنجار، خودسازی، شبکه اجتماعی، ترکیه، مرگومیر، شخصیت، روابط اجتماعی). رابطه اجتماعی بین یک فرد و محیط مسکونی او توسط طیفی از قوانین و مقررات بازار مسکن با انتخاب مسکن و محدودیت‌های آن شکل می‌گیرد. این رابطه با تمرکز بر فاصله بین یک فرد و موقعیت اجتماعی محل سکونت وی بیان می‌شود. از طریق تجزیه و تحلیل داده‌های ثبت طولی در هلند، مشخص شد که هر چه فاصله اجتماعی بین یک فرد و موقعیت اجتماعی متوسط محله مسکونی آن‌ها بیشتر باشد (مثبت یا منفی)، احتمال اینکه فرد از آن محله نقل مکان کند بیشتر است. افرادی تمایل به انتخاب مقصد داشتند که می‌خواستند فاصله اجتماعی را کاهش دهند (Musterd et al., 2016). مردم محیط‌های زندگی همگن و دارای تجانس که در آن اکثر همسایه‌ها شبیه هم هستند را ترجیح می‌دهند. همچنین، رابطه منفی بین فاصله اجتماعی خانوارها و تقاضای مسکن وجود دارد. فاصله از نظر سطح درآمد، سن، وضعیت تأهل و وجود فرزندان منجر به کاهش شکل‌گیری روابط در همسایگی خود می‌شود. مطالعات انگلیس نشان داده که والدین طبقه متوسط، به علت وجود مدارس بهتر تمایل به مهاجرت دارند و آن‌ها تحت تأثیر طرز تفکر همسایه‌های خود معتقد بودند برای فرزندان‌شان بهتر است در محلاتی با مدارس بهتر تحصیل کنند و افت تحصیلات نوجوانان ناشی از اثرات منفی حضور خانواده‌های با تحصیلات کمتر در محله است. بعلاوه، خانوارها تمایل دارند در محلاتی ساکن شوند که همسایگان آن‌ها به طور قابل توجهی بیشتر از خودشان درآمد داشته باشند (Luttmer, 2005).

خوشه 2: رابطه میان تحرک مسکونی و شاخص‌های اقتصادی (اشتغال و درآمد) (واژگان کلیدی: اثر ثابت، بدهی، محدودیت حقوق صاحبان سهام، نسبت درآمد، ژاپن، ارزش ویژه منفی، وام مسکن برای مهاجران و طبقات درآمدی پایین، نسبت ارزش، روستای شهری، حرکت واقعی، تخریب، استانبول، جابه‌جایی سایت، تفکیک درآمد، طبقه‌بندی درآمد، نابرابری منطقه‌ای، بیکاری، محله فقیرنشین).

انتظار می‌رود جابه‌جایی خانوارها از مناطق پزمرده و روبه‌زوال شهری به مناطق پررونق، نابرابری‌ها را کاهش دهد. اگرچه این روند تعدیل ناگزیر زمان زیادی می‌برد. بنا بر شواهد موجود مهاجرت به تفاوت‌های اقتصادی پاسخ می‌دهد. تقاضای نیروی کار محلی منفی شوکی است که باعث افزایش کوتاه‌مدت نرخ بیکاری و مهاجرت می‌شود. واکنش مردم به صورت مهاجرت در پی بیکاری در بریتانیا بسیار بیشتر از حد تصور شبیه به همین واکنش در کشور آمریکا است (Langella & Manning, 2022). نقش بازارهای کار محلی در برآورد چگونگی واکنش تحرک مسکونی در مواجهه با پدیده بیکاری و نیز طراحی سیاست برای تعدیل آن در نظر گرفته می‌شوند. بازار کار محلی‌تر در مداخلات محلی مؤثرتر هستند. نرخ بیکاری و اشتغال یک منطقه بر شاخص‌های اقتصادی تحرک سکونتی اثرگذار است. تحرک مسکونی همان نقل و انتقالات مسکونی از محلاتی دارای نرخ بیکاری بالا به محلات داری نرخ بیکاری پایین است و این تحرکات محلی نقش مهمی در تخصیص مجدد نیروی کار (از مناطقی با عملکرد بد به مناطق با عملکرد خوب) دارند (Jackman and Savouri, 1992).

خوشه 3: اثرات بازار مسکن و چرخه زندگی بر تحرک مسکونی (واژگان کلیدی: نیروی زمینه‌ای، بسته حمایتی برای مسکن اقشار کم‌درآمد، اشتغال در حوزه مسکن، بازار مسکن، لاگوس نیجریه، عامل چرخه زندگی، محله کم‌درآمد، نرخ گردش مالی). رابطه بین چرخه زندگی و تحرک مسکونی مهم، اما نامشخص است. این امر مانند کنترل نیت خانوارها و ممانعت آن‌ها از اقدامات سکونتی است. پیش‌بینی تأثیر چرخه زندگی بر تحرک سکونتی خانوار نیز دشوار است.

خوشه 4: اثرات مهاجرت به مناطق شهری و روستایی بر الگوی تحرک مسکونی محلات (واژگان کلیدی: قومیت، تأثیر جغرافیایی، مهاجرت، محله، اثرات هم‌سایگی، تحرک مسکونی، سوگیری انتخاب، تحرک انتخابی، تخریب، توسعه مجدد، مهاجر روستایی، بیمه شهری). مهاجرت مهاجران روستایی - شهری معمولاً به مزاد نیروی کار روستایی و اختلاف درآمد بین شهر و روستا نسبت داده می‌شود. در اقتصاد چین، اصلاحات به نابرابری‌های منطقه‌ای منجر شد و از نظر جغرافیایی، سه گونه مهاجرت از روستا به شهر پدید آمد: مهاجرت درون شهری (مهاجرت کارگران از یک منطقه روستایی به یک منطقه شهری در همان شهرستان)، مهاجرت بین‌شهری (مهاجرت کارگران روستای شهرهای توسعه‌یافته به مناطق شهری در شهرهای توسعه‌یافته‌تر همان استان) و مهاجرت بین‌استانی (مهاجرت کارگران روستایی از استان‌های کمتر توسعه‌یافته به مناطق شهری در استان‌های توسعه‌یافته‌تر). جریان جمعیت توسط یک سیستم سخت مهاجرت اداره می‌شود (Chan, 1996). عدم تطابق در هر دو نوع مهاجرت روستایی ظاهر می‌شود. مهاجران روستایی درون شهری می‌توانند از تمامی امکانات رفاهی اجتماعی شهر مقصد بهره‌مند شوند. عدم تطابق به این صورت است که در بسیاری از مناطق هنوز دسترسی محدودی به امکانات شهری برای آن‌ها وجود دارد. امکانات رفاهی در مقصد، با دو مشکل عدم تطابق روبرو است: یکی بین شهرها و دیگری بین شهر و روستا. مهاجران روستایی بین‌استانی به سختی از هرگونه امکانات رفاهی اجتماعی در مقصد برخوردارند و مشکلات عدم تطابق آن‌ها جدی‌تر است. مهاجر روستایی ناگزیر برای دسترسی به سیستم رفاه اجتماعی به مهاجرت برگشتی دست می‌زند که مهاجرت دائمی را کاهش می‌دهد. علاوه بر این، بازگشت به مبدأ، آن‌ها خانه را ترک می‌کنند بدون اینکه زمین خود را واگذار کنند (Huang et al., 2014).

خوشه 5: اثرات منفی تحرک مسکونی بر زندگی شهری (واژگان کلیدی: خطر، مدل مدت‌زمان، زندگی شهری، مرگ‌ومیر، انگلیس، مطالعه طولی، نابرابری سلامتی

رابطه قوی بین احتمال تصمیم فرد به جابه‌جایی و مسیر زندگی او وجود دارد. تمایل به تحرک مسکونی در میان افراد سالمند محدود است اما جابجایی گروه سنی جوان‌تر با احتمال بیشتری صورت می‌گیرد. افراد جوان قبل از اینکه در اقامتگاه دائمی ساکن شوند، چندین حرکت تنظیمی انجام می‌دهند تا بالاخره محل سکونت دائمی خود را انتخاب کنند (Clark & Huang, 2003). ساکنان یک اقلیت قومی بیشتر در تطبیق ترجیحات خود با مشکلات اجتماعی-اقتصادی روبه‌رو هستند. وضعیتی که به وضوح باعث می‌شود آن‌ها بیش از یک‌بار نقل مکان کنند. تحرک مسکونی افراد سفیدپوست بیش از غیر سفیدپوستان است. اندازه خانوارها هم بر تصمیم حرکتی آن‌ها مؤثر است. به عنوان مثال، خانوارها در هلند برای جلوگیری از ایجاد اختلال در روال تحصیلی فرزندانشان از نقل مکان حتی در فاصله کوتاهی خودداری کردند. علاوه بر این، افراد مجرد که وابستگی زیادی با فعالیت‌های روزمره خانگی ندارد، با احتمال بیشتری نسبت به زوج متأهل جابجا می‌شوند. گرچه انتظار می‌رود تحرک مسکونی با افزایش تعداد خانواده بیشتر شود، اما این‌طور نیست. برعکس، تحرک سکونتی تحت تأثیر کاهش اندازه خانواده است. یک عامل حیاتی برای تصمیم‌گیری جابه‌جایی مسکونی، وجود منبع مالی کافی برای حمایت از جابه‌جایی است. مسیر زندگی افراد شامل درآمد، اشتغال، تحصیل، موانع مسکن، سلامت و معلولیت، جرم و جنایت، محیط زندگی، به مرحله بازنشستگی و بیکاری است، بنابراین مطالعات چرخه زندگی در مرحله زندگی سن، درآمد، اندازه خانوار، اشتغال، آموزش و پرورش باید به موضوع تحرک مسکونی ورود پیدا کند (Helderman et al., 2004). عوامل مؤثر بر روند تحرک مسکونی برای اولین بار توسط روسی در سال 1955 آشکار شد و به این ترتیب وی ارتباط چرخه‌های زندگی انسان با سایر عوامل تأثیرگذار در تحرک را کشف کرد. عوامل تحرک بر اساس چرخه زندگی شامل استرس مسکونی و نارضایتی از محیط، شرایط تصدی و شرایط بازار مسکن است (Fattah et al., 2015).

روستایی، مهاجرت انتخابی، کووید 19، هند، تعطیلی کاربری، تغییر فضایی، بازگشایی کاربری).

تحرك، بخشی ضروری از زندگی انسان است. اعضای جامعه به دلایل مختلف، مانند رفتن به محل کار، خرید، رفتن به پارک‌ها، مؤسسات یادگیری و... تحرك دارند. شهرهای مختلف آسیا راه‌های مختلفی برای رفت‌وآمد از جمله پیاده‌روی، دوچرخه‌سواری، موتورسیکلت، حمل‌ونقل عمومی و انبوه، حمل‌ونقل کوچک، پارا ترانزیت، خودروهای شخصی و تاکسی‌های عمومی ارائه می‌دهند. تحرك مسکونی با ماهیت سیستم‌های حرکتی در شهر رابطه دارد (Saha and Chouhan, 2021). تحرك مسکونی درون کشورها به‌عنوان یکی از عوامل توضیح‌دهنده نابرابری‌های بهداشتی شناخته‌شده است. نابرابری‌های بهداشتی بین مناطق جغرافیایی دارای شرایط اجتماعی-اقتصادی متفاوت وجود دارد (Riva et al., 2011). تحركات مسکونی می‌تواند هم مستقیم و هم غیر مستقیم انتخابی باشد. در مجموع، فرآیند تحرك مسکونی «انتخابی» است، چنانکه، انواع خاصی از افراد با توجه به عواملی مانند سن، موقعیت اجتماعی-اقتصادی و وضعیت سلامتی، بیشتر به انواع خاصی از مناطق حرکت می‌کنند. باگذشت زمان، حرکت انتخابی افراد ممکن است منجر به تمرکز بیشتر آن‌ها در یک منطقه جغرافیایی شود (وضعیت اجتماعی-اقتصادی پایین‌تر در مناطق محروم و افراد سالم‌تر و موقعیت اجتماعی-اقتصادی بالاتر در محیط‌های مرفه‌تر). تحرك مسکونی گاه به‌طور «غیر مستقیم انتخابی» است و زمانی که انجام می‌شود با متغیرهای حوزه سلامت نیز در ارتباط است. این امر باعث کاهش بیماری‌های ناخوشایند می‌شود. تحرك مسکونی ممکن است «مستقیماً هم انتخابی» باشد. اگر چنین باشد به دلایل حفظ سلامتی رخ می‌دهد. مهاجرت انتخابی مستقیم باعث افزایش مرگ‌ومیر و میزان عوارض آن در مقصد می‌شود (Riva et al., 2011).

خوشه 6: رابطه بعد کالبدی و تحرك مسکونی (واژگان کلیدی: مسکن، ترجیح مکان، تغییر محله، فشار، املاک مسکونی، رضایت، روند مثبت، مدل چند سطحی،

اولویت مکانی، الحاق قسمت‌های جدید شهر به هسته اصلی شهر، سکونتگاه شهری).

تحرك مسکونی می‌تواند به دگرگونی استفاده از زمین، رفت‌وآمد و جریان ترافیک بیانجامد و به‌عنوان یک کاتالیزور به سرعت تغییرات اجتماعی و اقتصادی کمک کند. اولویت تحرك مسکونی نه‌تنها به موقعیت اجتماعی ساکنان، مانند مالکیت خانه و طول مدت محل سکونت، بلکه به وضعیت فیزیکی محل سکونت آن‌ها نیز بستگی دارد. همان‌طور که انتظار می‌رود، در شرایط بد اجتماعی، احتمال تحرك مسکونی کمتر است (Coulter et al., 2012). بین ترجیح تحرك مسکونی و ساختار شهری و همراهی آن با سایر پدیده‌ها (مانند وجود یک شهر در حال تحول، وجود تفکیک جمعیتی، رشد شهری و سکونتگاه‌های پراکنده) رابطه وجود دارد. انواع مقیاس فضایی و متغیرهای اقتصادی اجتماعی اعم از جابه‌جایی به دلیل کار یا تغییرات شغلی، یافتن مدارس یا مسکن خوب و جستجو برای محیط امن از عوامل تعیین‌کننده پویایی تحرك مسکونی هستند و خانوارها از طریق نقل مکان به یک منطقه جدید شهری تلاش می‌کنند از این فرصت‌ها بهره‌مند شوند. چراکه می‌دانند در این صورت تغییرات مثبت عمیقی را تجربه خواهند کرد. نرخ پایین اشتغال‌پذیری محلاتی از شهر می‌تواند منجر به نقل مکان ساکنان آن محلات به یک محله‌ای دیگر شود. به‌عنوان مثال، فلوریدا (2002) با تعریف طبقه جدیدی از مردم (معماران، مهندسان، دانشمندان، معلمان و هنرمندان)، نشان داد که این‌گونه افراد به مناطق دارای مسکن باکیفیت، جذب می‌شوند. در این صورت ساکنان این مناطق با وضعیت اقتصادی پایین، ترجیح می‌دهند که از این مناطق نقل مکان کنند (Florida, 2002). رابطه میان ترجیح به تحرك مسکونی و تعلق مکانی را می‌توان با دو مؤلفه بالقوه افزایش داد: یکی دل‌بستگی به مکان (مدت اقامت، مالکیت و انتظار برای ماندن در همان محل سکونت) و دیگری پیوند و وابستگی به مکان (ارتباط با مکان که شامل رابطه خویشاوندی و اصالت است). اولویت تحرك مسکونی را می‌توان به مکان و دل‌بستگی در روابط

و سرمایه‌گذاران آغاز می‌شود. برخی از مطالعات اجباری بودن آن را مستند کرده‌اند (از جمله در مورد جابجایی ساکنان کم‌درآمد در زمینه‌های مختلف). اکثر نویسندگان به جنبه منفی چنین جابه‌جایی اشاره کردند که شامل اثراتی مانند کاهش قیمت و فرسایش شبکه‌های اجتماعی است. البته، تعدادی از مطالعات جدید، نتایج مثبت جابجایی اجباری برای افراد کم‌درآمد به ثبت رسانده‌اند. جابجایی اجتماعی به از دست دادن شبکه اجتماعی و جابه‌جایی روانی به از دست دادن احساس خانه اشاره دارد (Zhu et al., 2016).

خوشه 9: رابطه رضایتمندی جامعه و تحرک مسکونی (واژگان کلیدی): رضایت جامعه، شهر گوانگژو، کشور چین

- در سطح اجتماعات کوچک: ثبات محله موضوع بسیار مهمی است که بر میزان آشنایی همسایگان تأثیر دارد. در یک جامعه کوچک‌تر، مردم خواهند توانست همسایگان بیشتری پیدا کنند. بالاتر بودن نرخ صاحب‌خانه بودن در اجتماعات کوچک باعث افزایش وابستگی عاطفی و مشارکت در محله برای محافظت از ارزش‌های خانه یا حقوق صاحب‌خانه می‌شود و در این مورد، احتمال ایجاد احساس تعهد و مشارکت ساکنین برای خلق محیط زندگی بهتر بیشتر است. از این رو، افراد در محله‌ای با نرخ مالکیت بالاتر تمایل به امنیت بالاتر و تعاملات شدیدتر و در نتیجه احساسات قوی‌تر و مشارکت بیشتر محیط ساخته‌شده دارند که به دل‌بستگی عاطفی به محله دامن می‌زند. ارتقای کیفیت محیط محله، به امنیت، دسترسی خوب، رضایت از محله می‌انجامد که منبع مهم دل‌بستگی و عدم تحرک مکانی است. طبقات مرفه نسبت به گروه‌های کم‌درآمد، وابستگی عاطفی قوی‌تری به محله دارند (Zhu et al., 2012). در سطح فردی: میزان تحصیلات می‌تواند تأثیر منفی قابل توجهی بر تعداد آشنایان داشته باشد. همان‌طور که انتظار می‌رود، ساکنان تحصیل‌کرده اندازه شبکه بزرگ‌تری دارند. علاوه بر این، توسعه علم و فناوری و تحولات در حمل‌ونقل باعث می‌شود که افراد تحصیل‌کرده بتوانند در خارج از فضای اجتماعی محله، روابط را حفظ کنند و بر خدمات خارجی تکیه کنند که

بلندمدت و ادراکات بین ساکنان به یک محله پایدار و پرجنب‌وجوش نسبت داد (Zorlu, 2009).

خوشه 7: تأثیر کشش- فشار بر جابجایی مسکونی (واژگان کلیدی): خط‌مشی مکان‌یابی، تمایل به تحرک، عامل کشش و فشار).

الگوی تحرک از روستا به شهر به‌طور گسترده‌ای در جهان شناخته‌شده است که در قالب آن اکثر کشورهای در حال توسعه الگوی حرکتی مشابهی را ثبت کرده‌اند. در این کشورها، انبوهی از جاذبه‌ها در مرکز شهر، به‌ویژه زمانی که در منطقه روستا شهری فعالیت اقتصادی محدود است موجب می‌شود ساکنین این مناطق را تحت تأثیر قرار دهد که به مرکز شهر نقل مکان کنند (Fattah, 2017).

میان تحرک مسکونی و مهاجرت تفاوت وجود دارد. اگرچه هر دو در به‌تصویر کشیدن روند حرکت یا جابجایی افراد از آن مشابه هستند. تحرک سکونتی، حرکت از یک مکان به مکان دیگر به دلایل خاص تحرک مسکونی است. تحرک مسکونی همان نقل مکان به خانه دیگری واقع در مناطق محلی است؛ یک حرکت درون‌شهری یا بین محله‌ای که از مرزهای ملی عبور نمی‌کند و به دلیل نارضایتی‌های سکونتی است. تحرک مسکونی یک پدیده پیچیده مکانی- زمانی است که به‌عنوان برآیند عوامل فشار-کشش محیط و یا در مقیاس کلان به‌واسطه ماهیت بازار مسکن و یا در سطح خرد به دلیل نارضایتی‌های مسکونی رخ می‌دهد (Fattah, 2017).

خوشه 8: اهمیت سیاست‌گذاری در تحرک مسکونی (واژگان کلیدی): اعیان‌سازی، تغییر محله، مهاجرت به‌واسطه مهارت، اروپای جنوبی).

- تصمیم به حرکت درون‌شهری و انتخاب مسکن جدید معمولاً داوطلبانه است. مردم داوطلبانه برای رفع نیازهای مسکن خود (روسی، 1955) یا برای سهولت در دسترس‌ی به محل کار به این امر اقدام می‌کنند؛ اما این حرکات ممکن است اجباری نیز باشد. طی دهه‌های اخیر، ایالات متحده و بسیاری از کشورهای اروپایی شاهد اعیان‌سازی و پاک‌سازی مسکن به‌طور گسترده بودند. یک پروژه نو‌سازی شهری یا اسیل‌سازی بسیاری را وادار به حرکت می‌کند. این تغییرات بیشتر توسط دولت

این موضوع منجر به شناس کمتری برای قوی شدن روابط محله‌ای می‌شود (Sanqin, 2017). فرزند پروری رابطه مثبت معناداری با دل‌بستگی عاطفی و آشنایی با همسایگان از طریق رویدادهایی مانند پیاده‌روی، بازی با کودک در فضای اشتراکی محله و مراوده با همسایه‌ها دارد. مراقبت از کودکان در فضای محله، باعث ایجاد پیوند اجتماعی و در نتیجه عمیق‌تر شدن دل‌بستگی عاطفی به محله می‌شود (Woolever, 1992).

خوشه 10: اثر تاب‌آوری بر تحرک مسکونی (واژگان کلیدی: تاب‌آوری، منطقه شهری).

تحرک مسکونی جمعیت و خصایص آن را می‌توان پدیده طبیعی قلمداد کرد. در دوران پسا سوسیالیسم، افزایش تدریجی تحرک مسکونی به دنبال افزایش تدریجی خواسته‌ها و اهداف شخصی صورت گرفته است. ارگان‌های دولتی جایگاه خود را به‌عنوان عامل اصلی در تحرک سکونتی از دست داده و ارگان‌های خصوصی (بانک‌ها، توسعه‌دهندگان املاک) تأثیر زیادی بر الگوی تحرک سکونتی ندارند. برای افراد 40-50 سال، تحرک مسکونی منجر به چشم‌پوشی از برخی از خصوصیات مسکن به علت مشکلات مالی می‌شود. گاهی تحرک مسکونی در مکان‌های مختلف برای ساکنین شهرهای متوسط رخ می‌دهد، این در حالی است که کیفیت مسکن عامل تعیین‌کننده برای انتقال مسکن نیست. ویژگی‌های محله و فاصله اجتماعی برای ساکنین شهرهای بزرگ در جهت تحرک مسکونی اهمیت کمتری دارند. تنها استثنا افراد جوان (20-40 سال) هستند که مشخص شده است که وابستگی شدیدی به مسکن دارند که احتمالاً به دلیل کیفیت مسکن آنان است. در تحرک سکونتی، تاب‌آوری به‌عنوان نوعی بقا در برابر تغییرات تلقی نمی‌شود، بلکه به‌عنوان راهی برای تبدیل تهدیدات به جریان‌های شهری تلقی می‌شود (Lupchian et al., 2018).

4- نتیجه‌گیری

تحرک سکونتی در حال حاضر در نواحی دارای الگوهای جابه‌جایی، متأثر از عوامل مختلفی است مانند رابطه اجتناب‌ناپذیر مدت سکونت و سطح درآمد، سن، وضعیت

اشتغال، جنس که همه به‌عنوان یک معلول میان ساختار اجتماعی و شرایط خانوادگی و جابه‌جایی مسکونی است. در آن، افراد و خانوار بر اساس فضای موجود به‌ویژه امکانات و شرایط خود سعی دارند بهترین گزینه را انتخاب کنند. اکثر پژوهش‌های مطرح‌شده پدیده تحرکات مسکونی را در یک محدوده مورد مطالعه بررسی کرده‌اند و کمبود مطالعات جامع درباره علل و پیامدهای این پدیده به چشم می‌خورد.

شرایط و عوامل مؤثر تحرک مسکونی در کشور ایران با سایر کشورها در مسائلی متفاوت است. در پژوهش‌های لاتین، عوامل و شاخص‌های کیفی مورد استفاده قرار گرفته‌اند، اما در پژوهش‌های داخلی برای سنجش تحرک مسکونی علاوه بر عوامل و شاخص‌های کیفی از شاخص‌های کمی نیز استفاده شده است. در پژوهش‌های لاتین، ابعاد اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی و مسائل مربوط به چرخه زندگی مورد مطالعه قرار گرفته است اما در پژوهش‌های داخلی، علاوه بر ابعاد اقتصادی، اجتماعی، فرهنگی، ابعاد زیست‌محیطی و مباحث ترابری نیز در بررسی شده است. در پژوهش‌های داخلی برای سنجش وضعیت تحرک مسکونی به‌ندرت از پرسشنامه و مصاحبه استفاده شده است اما در پژوهش‌های لاتین، از پرسشنامه و آزمون‌های رگرسیونی جهت تحلیل داده‌ها استفاده شده است. در پژوهش حاضر ابتدا به بررسی اطلاعات توصیفی پژوهش‌های پیشین (نویسندگان، سال انتشار، مجلات) پرداخته شده است سپس، علل و پیامدهای پدیده تحرک سکونتی در این پژوهش‌ها استخراج شده است. پژوهش‌های مرتبط با پدیده تحرک مسکونی از سال 2010 رشد سریع‌تری نسبت به سال‌های ابتدایی داشته است (بیشترین تعداد مقالات لاتین و داخلی به ترتیب مربوط به سال‌های 2021 و 1401 است). سه کشور بریتانیا، ایران و آمریکا پیشگام مطالعات تحرک مسکونی هستند. اکثر پژوهش‌های لاتین و داخلی در مجله Housing Studies و اقتصاد و مدیریت شهری به چاپ رسیده است. نتایج حاصل از بررسی پژوهش‌های پیشین نشان می‌دهد که Huang و Fattah بیشترین مقالات را در این زمینه به رشته تحریر درآورده‌اند.

خوشه 6: اثرات مهاجرت بر الگوی تحرک مسکونی محلات (واژگان کلیدی: قومیت، تأثیر جغرافیایی، مهاجرت، محله، اثرات همسایگی، الگو، تحرک مسکونی، سوگیری انتخاب، تحرک انتخابی)

خوشه 7: پیامدهای تحرک مسکونی ناشی از ورود مهاجر به مناطق شهری و روستایی (واژگان کلیدی: تخریب، توسعه مجدد، مالکیت خانه، وضعیت مسکن، جیانگ سو، مهاجر روستایی، بیمه شهری)

خوشه 8: بعد اجتماعی تحرک مسکونی (واژگان کلیدی: زندگی نامه، همگنی اجتماعی، تحلیل و رابطه طولی میان فرد و محیط مسکونی، هلند، فاصله اجتماعی، تحرک اجتماعی)

خوشه 9: اثرات منفی تحرک مسکونی بر زندگی شهری (واژگان کلیدی: خطر، مدل مدت زمان، زندگی، طلسم چندگانه، ناهمگونی)

خوشه 10: رابطه مرگومیر و ناهمسامانی‌های بهداشتی با تحرک مسکونی (واژگان کلیدی: دلایل مرگومیر، انگلیس، مطالعه طولی، نابرابری سلامتی روستایی، مهاجرت انتخابی)

خوشه 11: رابطه تحرک مسکونی و تحصیلات فرزندان (واژگان کلیدی: خانوار، حوزه مدرسه، تفکیک مدارس، تفکیک کاربری شهری)

خوشه 12: تأثیر کووید 19 بر تحرک مسکونی (واژگان کلیدی: کووید 19، هند، تعطیلی کاربری، تغییر فضای، بازگشایی کاربری)

خوشه 13: رابطه هنجارهای اجتماعی و تحرک مسکونی (واژگان کلیدی: نقض هنجار، خودسازی، شبکه اجتماعی، ترکیه)

خوشه 14: رابطه بعد کالبد با تحرک مسکونی (واژگان کلیدی: مدل چند سطحی، اولویت مکانی، الحاق قسمت‌های جدید شهر به هسته اصلی شهر، سکونتگاه شهری)

خوشه 15: تأثیر کشش فشار بر تحرک مسکونی (واژگان کلیدی: خط مشی مکان‌یابی، تمایل به تحرک، عامل کشش فشار)

خوشه 16: تأثیر سیاست‌گذاری بر تحرک مسکونی (واژگان کلیدی: اعیان‌سازی، تغییر محله، مهاجرت از طریق مهارت، اروپای جنوبی)

خوشه 17: مفاهیم مرتبط با تحرک مسکونی (واژگان کلیدی: مشخصات مسکن، دوره زندگی، تعریف تحرک مسکونی، وضعیت اقتصادی اجتماعی خانوار)

خوشه 18: مباحث اجتماعی در تحرک مسکونی (واژگان کلیدی: مرگومیر، شخصیت، روابط اجتماعی)

خوشه 19: بررسی رضایت‌مندی جامعه از تحرک مسکونی (واژگان کلیدی: رضایت جامعه، شهر گوانگژو، کشور چین)

خوشه 20: بررسی تأثیر درآمد افراد بر تحرک مسکونی (واژگان کلیدی: تفکیک درآمد، طبقه‌بندی درآمد)

خوشه 21: اثرات نابرابری‌ها بر تحرک مسکونی (واژگان کلیدی: نابرابری منطقه‌ای، بیکاری)

خوشه 22: اثر تاب‌آوری بر تحرک مسکونی شهری (واژگان کلیدی: تاب‌آوری، منطقه شهری)

خوشه 23: بررسی محلات فقیرنشین و اثرات آن بر تحرک مسکونی (واژگان کلیدی: کشور چین، محله فقیرنشین)

با دقت در مطالعات مرتبط با تحرک سکونتی به‌واسطه تجزیه‌وتحلیل تصادفی واژگان کلیدی، می‌توان دریافت که 23 خوشه عمده درباره مطالعات تحرک مسکونی وجود دارد. در ادامه به دلیل شباهت خوشه‌ها در موارد متعدد با یکدیگر، برخی از خوشه‌ها باهم ادغام و تبدیل به یک خوشه شد. به این ترتیب، تعداد خوشه‌ها از 23 به 10 خوشه کاهش یافت. ده خوشه اصلی آن شامل ابعاد اقتصادی، اجتماعی و کالبدی تحرک مسکونی و پیامدهای این ابعاد و بررسی تئوری چرخه زندگی و کشش و مهار در این مطالعات است. نتایج نشان می‌دهد که به ترتیب سی و بیست‌ودو درصد پژوهش‌ها بر بعد اقتصادی و اجتماعی متمرکز هستند و اثرات درمانی و مهاجرتی نیز از مهم‌ترین پیامدهاست. با توجه به اینکه کشورهای توسعه‌یافته تحقیقاتی در زمینه تحرک مسکونی، انتظار می‌رود که این مطالعات در آینده توجه بیشتری را به خود جلب کند. این پژوهش که شامل تحلیل‌های توصیفی و آماری است، «خلاصه و سببی از مطالعات تحرک مسکونی و بینش بیشتری برای تحقیقات آینده» ارائه می‌دهد.

¹ پیوست 1: عناوین و واژگان کلیدی خوشه‌های ۲۳ گانه

- **خوشه 1:** رابطه تحرک مسکونی و بعد کالبدی-اجتماعی (واژگان کلیدی: مسکن، ترجیح مکان، تغییر محله، فشار، مسکونی، توسعه املاک مسکونی، املاک مسکونی، رضایت مسکونی، جغرافیای اجتماعی شهری، شهرنشینی)
- **خوشه 2:** رابطه تحرک مسکونی و اشتغال (درآمد) (واژگان کلیدی: اثر ثابت، بدهی، محدودیت حقوق صاحبان سهام، نسبت درآمد، ژاپن، وام، ارزش ویژه منفی، وام مسکن برای مهاجران و طبقات درآمدی پایین، نسبت ارزش)
- **خوشه 3:** رابطه تحرک مسکونی و شاخص اجتماعی، اقتصادی (واژگان کلیدی: حرکت واقعی، تخریب، استانبول، کینینس، جابجایی، توسعه مجدد، جابه‌جایی سایت، شاخص توسعه اقتصادی اجتماعی، روستای شهری)
- **خوشه 4:** اثرات بازار مسکن و چرخه زندگی بر تحرک مسکونی (واژگان کلیدی: نیروی زمینه‌ای، بسته حمایتی برای مسکن اقشار کم درآمد، اشتغال در حوزه مسکن، بازار مسکن، لاگوس نیجریه، عامل چرخه زندگی، محله کم‌درآمد، نرخ گردش مالی)
- **خوشه 5:** رابطه قشر اجتماعی و تحرک مسکونی (واژگان کلیدی: رفت‌وآمد، قفل شدن وام مسکن، مستاجر کم‌درآمد، نرخ جابه‌جایی، تحرک، محله، رضایت مسکونی، طبقه‌بندی سکونتی، خانوار پارانهای)

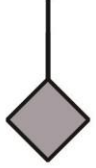
پی‌نوشت

¹ Life Cycle Theory

² Classical urban economic theory

³ Theory of consumer behaviour

⁴ Push-Pull-Mooring Theory

Khomeini city. *Applied Sociology*, 25(3). [In Persian]

Bergström, L., & Maarten van, H. (2010): Understanding neighbourhood effects: Selection bias and residential mobility. *IZA Discussion Papers*, Institute for the Study of Labor (IZA), Bonn.

Bernelius, V H., & Vilkkama, K. (2019). Pupils on the move: School catchment area segregation and residential mobility of urban families. *Urban Studies*.

Braak, P., & Verhoest, P., & Bauwens, J., & Minnen, J., & Glorieux, I. (2022). Perceptions as drivers of residential mobility: A resonance analysis. *Cities*.

Briggs, X. D. S. (2005). *The geography of opportunity: Race and housing choice in metropolitan America*. Washington D.C.: Brookings Institution Press.

Brummel, A. C. (1979). A Model of Intraurban Mobility. *Economic Geography*, 55(4).

Bukar, U., & Sayeed, M., & Abdul Razak, S., & Yogarayan, S., & Ahmed Amodu, O., & Raja Mahmood, R. (2023). A method for analyzing text using VOSviewer.

Cadwallader, M.T. (1992). Migration and residential mobility. Macro and micro approaches.

Chan, K. W. (1996) Post-Mao China: a two-class urban society in the making. *International Journal of Urban and Regional*, 20.

Cisek, S.Z., & Sedikides, C., & Hart, C.M., & Godwin, H.J., & Benson, V. & Liversedge, S.P. (2014). Narcissism and consumer behaviour: a review and preliminary findings. *Frontiers in Psychology*.

Clark, W. (2017). Residential mobility in context: Interpreting behavior in the housing market.

Clark, W. A. V. & Onaka, J. L. (1983) Life cycle and housing adjustment as explanations of residential mobility. *Urban Studies*, 20, pp. 47–57.

⁵ The natural evolution and flight from blight theories

⁶ Deprivation Production Cycle

منابع

Alaei, A., & Yazdanfar, A., & Hosseini, S. B., & Norouzian Maleki, S. (2019). A framework for social sustainability components of housing based on content analysis of related researches. *Architecture and Sustainable Urbanism*, 8(2). [In Persian]

Aliu. I.R. (2019). Unpacking the dynamics of intra-urban residential mobility in Nigerian cities: Analysis of low-income families in Ojo Lagos. *Cities*.

Alkay, E. (2011). The residential mobility pattern in the Istanbul Metropolitan Area. *Housing Studies*, 26(04).

Anabestani, A., & Mahdavi Far, Gh., & Riahi Koridani, A. (2012). Evaluation of the effects of relocation and transition of villages exposed to natural hazards (case example: Bisabad Nusazi Village, Razavi Khorasan Province). The second international conference on environmental hazards. [In Persian]

Andreasen, M. H., & Agergaard, J. (2016). Residential Mobility and Homeownership in Dar es Salaam. *Population and Development Review*. 42(1)

Animashaun I. A. (2011). The Push Factors of Intra-Urban Residential Mobility in Calabar, Nigeria. *International Journal of Development and Management Review*.

Asadi, A., & Salehi Marzjirani, S., & Sajjadzadeh, H. (2020). Explaining the role of environmental quality on residential stability and the tendency to move residents in residential complexes (case study: Arak city). *Architecture and Sustainable Urbanism*, 9(2). [In Persian]

Basolo, V., & Yerena, A. (2017). Residential Mobility of Low-Income, Subsidized Households: A Synthesis of Explanatory Frameworks. *Urban Studies Publications*.

Bayat, A., & Taghipour, Fatima., & Hemti, R. (2014). Sociological analysis of the trend of residential relocation in the old context of

Djebarni, R., & Al-Abed, A. (2000). Satisfaction level with neighbourhoods in low-income public housing in Yemen. *Property management*, 18(4).

Doroodi, M., & Jahanshah Lu, L., & Shahriari, S. k. (2016). Measuring and investigating the residential relocation of the household with an emphasis on the type of ownership (a case study of district one of Tehran). *Journal of Zagros landscape geography and urban planning*, 9(32). [In Persian]

Doroodi, M., & JahanshahLu, L., & Shahriari, S. k. (2014). Measuring the economic components of the city on the satisfaction and residential relocation of the household (case study: Narmak neighborhood of Tehran). *Urban Economics and Management*, 4(13). [In Persian]

Doroodi, M., & JahanshahLu, L., & Shahriari, S. k. (2016). Measuring and investigating the residential relocation of the household with an emphasis on the type of ownership (a case study of district one of Tehran). *Zagros Landscape Geography and Urban Planning Quarterly*, 9(32). [In Persian]

Ehsani, A., & Asadi, I., & Haqjo, M. (2019). Investigating the influencing factors on the formation of intra-city residential relocations. The 7th scientific research conference on the development and promotion of architectural and urban planning sciences. [In Persian]

Esmailpoor, N., & Esmailpoor, F., & Rezaeian, F., (2023). Explaining the causes of population outflow from the historical fabric of Yazd city. *Cities*, Vol. 137. <https://doi.org/10.1016/j.cities.2023.104318>

Ewing, R. (1997). Is Los Angeles-style sprawl desirable?. *Journal of the American Planning Association*, 63(1). <https://doi.org/10.1080/01944369708975728>.

Ezazi, M., & Nooryan, M., & Khosrow Babadi, A., & Nowrozi, D. (2017). Research synthesis in comparative studies of teacher training systems in Iran and the world. *Two Quarterly Journals of Theory and Practice in Curriculum*, 6(11). [In Persian]

Clark, W. A. V., & Huang, Y. (2003). The life course and residential mobility in British housing markets. *Environment and Planning A*, 35(2).

Clark, W. A., & Lisowski, W. (2016). Decisions to move and decisions to stay: Life course events and mobility outcomes. *Housing Studies*, 32(5).

Clark, W.A.V. (1982). Recent research on migration and mobility: A review and interpretation, *Progress in Planning*.

Claudia, C., & Theodos, B., & Turner, M. A. (2012). Residential Mobility and Neighborhood Change: Real Neighborhoods Under the Microscope. *Cityscape*.

Coulter, R., & Van Ham, M. & Feijten, P. (2012). Partner (Dis)agreement on Moving Desires and the Subsequent Moving Behaviour of Couples. *Population, Space and Place*, 18 (1).

Coulter, R., & van Ham, M., & Findlay, A. (2013). New Directions for Residential Mobility Research: Linking Lives Through Time and Space. *IZA Discussion Paper*.

Coulter, R., & Thomas, M. (2020). Residential Mobility. *International Encyclopedia of Human Geography (Second Edition)*.

Coulton, C. J. (2014). Using Data to Understand Residential Mobility and Neighborhood Change. *What Counts: Harnessing Data for America's Communities*.

Delir, I., Razmi, J. (2022). Evaluation of the effects of relocation of rural settlements at risk of natural disasters - study of Khuzestan province. *Village and Development Quarterly*. [In Persian]

Derosas, R. (2023). Residential Mobility in Venice, 1850-1869. *Annales de Démographie Historique*.

Dieleman, F. M., Clark, W. A. & Deurloo, M. C. (2000) The geography of residential turnover in twenty-seven large US metropolitan housing markets, *Urban Studies*, 37(2).

Dieleman, F.M. (2001). Modelling residential mobility; a review of recent trends in research. *Journal of Housing and the Built Environment* 16.

home ownership on residential mobility in the Netherlands, 1980–98. *Housing Studies*, 19(4).

Hemti, R., & Taghipour, F., & Bayat, A. (2014). Sociological analysis of the trend of residential relocation in the old context of Khomeinishahr. *Applied Sociology (Isfahan University Humanities Research Journal)*, 25(3). [In Persian]

Huang, X., & Dijst, M., & Weesep, J. v. (2017). Rural Migrants' Residential Mobility: Housing and Locational Outcomes of Forced Moves in China. *Housing, Theory and Society*.

Huang, Xu. (2015). Residential Mobility after Hukou Reform: Housing Strategies of Rural-urban Migrants in China.

Huang, Xu., & Martin, D., & Jan van, W., & Nongjian, Z. (2014). Residential Mobility in China: Home Ownership among Rural-Urban Migrants after Reform of the Hukou Registration System. *Journal of Housing and the Built Environment*.

Huang, Xu., & Weesep, J. V., & Tang, Sh. (2021). To move or not to move? Residential mobility of rural migrants in a medium-sized Chinese city: the case of Yangzhou. *Housing Studies*.

Ibrahim-Adedeji, K. B. (2013). Socio-Economic Attributes of Intra-Urban Residential Migrations of Residents of Olugbuwa Estate, Igbogbo in Ikorodu, Lagos State, Nigeria. *International Journal of Economic Development Research and Investment*.

Izadi, H., & Solhjo, M. (2017). Investigating the causes and consequences of the formation of second homes in the suburbs of metropolitan cities, case study: Mashhad. *Regional Planning Scientific Quarterly*, 8(31). [In Persian]

Jackman, R., & Savouri, S. (1992). Regional Migration in Britain: An Analysis of Gross Flows Using NHS Central Register Data, *The Economic Journal*, 102(415). <https://doi.org/10.2307/2234799>.

Jamklo, Tahereh., & Yazdan Far, S. A., & Hosseini, S. B., & Saleh Sadekpour, B. (2021). Survey of factors affecting residential mobility from the perspective of city center residents (case

Fattah, H A. (2017). Factors Influencing Residential Mobility in Penang Island, Malaysia. Thesis of Philosophy.

Fattah, H., & Salleh, A., & Badarulzaman, N., & Ali, K. (2015). Factors Affecting Residential Mobility among Households in Penang. Malaysia. *Procedia - Social and Behavioral Sciences*.

Florida, R. (2002). The rise of the creative class, and how it's transforming work, leisure and everyday life. Basic Books.

Francescato, G., & Weidemann, S., & Anderson, J. (1989). Evaluating the built environment from the user's point of view: an attitudinal model of residential satisfaction in Plenum Press, Building Evaluation, New York.

Ghasri, Milad., Rashidi, Taha., & Auld, Joshua. (2023). Determinants of residential mobility: an adaptive retrospective survey method, *Transportation Letters*, 15(2).

Gilbert, A., & Owen, C. (1999). Comparing South African and Latin American Experience: Migration and Housing Mobility in Soweto. *Urban Studies*.

Gillespie, B. J., & Fokkema, T. (2023). Life events, social conditions and residential mobility among older adults. *Population, Space and Place*, e2706. <https://doi.org/10.1002/psp.2706>

Gintautas, B., & Morten, S. (2015). Housing Equity, Residential Mobility and Commuting. *Business and Economics*, University of Southern Denmark.

Gkartzios, M., & Scott, Mark. (2009). Residential Mobilities and House Building in Rural Ireland: Evidence from Three Case Studies. *Sociologia Ruralis*, 50(1).

Hejazi Far, S., & Rahnavard, F. E., & Latifi, M., & Tahirpour Kalantari, H. (2016). Studying the studies of Islamic governance in Iran using metacomposite method. *Scientific-Research Quarterly of Government Organizations Management*, 6(1). [In Persian]

Helderman, Amanda C., & Mulder, Clara H., & Ham, Maarten Van. (2004). The changing effect of

relocation: an ethnographic study in Upper and Lower Lorini villages. *Housing and Village Environment*, 37(164). [In Persian]

Li, T., & Dodson, J. (2022). Worker intra-urban residential migration and spatial labour market change in Melbourne's functional economic regions. *Population, Space and Place*.

Lin, H. F. (2010). An application of fuzzy AHP for evaluating course website quality. *Computers & Education*, 54(4).

López-Gay, A., & Andújar-Llosa, A. & Salvati, L. (2020). Residential Mobility, Gentrification and Neighborhood Change in Spanish Cities: A Post-Crisis Perspective. 351–378.

Lu, M. (1998). Analyzing migration decisionmaking: relationships between residential satisfaction, mobility intentions, and moving behavior. *Environment and Planning A*, 30(8).

Lupchian, M., & Cheia, Gh., & Horodnic, V., & Afloari, M. (2018). Residential Mobility As a Form of Urban Population Resilience-Case Study: Sucava Town. 5th International Multidisciplinary Scientific Conference on Social Sciences & Art SGEM.

Luttmer, E. (2005). Neighbors as negatives: Relative earnings and well-being. *The Quarterly Journal of Economics*.

Mao, S., & Chen, J. (2021). Residential Mobility and Post-Move Community Satisfaction: Empirical Evidence from Guangzhou. *China, Land*.

Mobarak Bakshaish, M., & Ahmadi, A., & Rajabi, M., & Goli, A. (2021). Residential stability in the informal settlements of Har Tabriz. *Journal of Iranian Demographic Society*, 17(34). [In Persian]

Modai-Snir, T., & Plaut, P. (2015). Intra-metropolitan Residential Mobility and Income Sorting Trends. *Spatial and Resource Sciences*.

Mohammadpourzarandi, H., & Droodi, M. R. (2016). Ranking of the components of the household relocation pattern with an emphasis on the economic perspective of housing (Case study: Seyyed Khandan neighborhood, District 3 of

study: Tehran city center). *Urban structure and function studies*, 9(33). [In Persian]

Jolaoye, A.A., & Isah, G.A., & Salawu, O.A. (2021). Intra- Urban Residential Mobility Insights for Effective Urban Locational Policy Making. *International Journal of Innovative Science and Research Technology*.

Kamaci Karahan, E. (2019). Residential Mobility Patterns in Istanbul-1990-2000. *Electronic Journal of Social Sciences*.

Kamaci, E. (2012). Re-reading urbanization experience of Istanbul through changing residential mobility behaviour of households. Thesis East Technical University.

Kamruzzaman, M., & De Vos, J., & Currie, G., & Giles-Corti, B., & Turrell, G. (2020). Spatial biases in residential mobility: Implications for travel behaviour research, *Travel Behaviour and Society*.

Kang, Ch., & Ma, X., & Tong, D., & Liu, Y. (2012). Intra-urban human mobility patterns: An urban morphology perspective. *Physica A: Statistical Mechanics and its Applications*.

Karimian Hosseinabad, R., & Kerami, A., & Shamsaldini, A. (2022). Economic and social factors affecting rural-urban migration in the central part of Boyar Ahmad city. *Human Settlements Planning Studies*, 17(1). [In Persian]

Kaviani, H., & Nasr, A. (2015). Synthesis of research on the challenges of the country's higher education curricula in the last decade and future solutions. *Two Quarterly Journals of Higher Education Curriculum Studies*, 7(13). [In Persian]

Kim, H., & Woosnam, K.M., & Marcouiller, D.W., & Aleshinloye, K.D., & Choi, Y. (2015). Residential mobility, urban preference, and human settlement: A South Korean case study. *Habitat International*.

Langella, M., & Manning, A. (2022). Residential mobility and unemployment in the UK. *Labour Economics*, 75.

Lavia Adriani, R., & Ghasemi, I., & Mohammadi Qaraqani, M., & Nourbakhsh Jafari, S. A. (2017). Analyzing the consequences of residential

Ozo, A. O. (1986). Residential Location and Intra-Urban Mobility in a Developing Country: Some Empirical Observations from Benin City, Nigeria. *Urban Studies*.

Pacione, M. (2005). *Urban geography: A global perspective*, Routledge.

Pagani, A., & Binder, C.R. (2023). A systems perspective for residential preferences and dwellings: housing functions and their role in Swiss residential mobility. *Housing Studies*, 38(4).

Paterson, B., & Dubouloz, C-J., & Chevrier, J., & Ashe, B., & King, J., & Moldoveanu, M. (2009). *Conducting Qualitative Metasynthesis Research: Insights from a Metasynthesis Project*.

Pettit, B. (2004). Moving and children's social connections: Neighborhood context and the consequences of moving for low-income families. In *Sociological Forum*, Kluwer Academic Publishers-Plenum Publishers.

Qiong, H., & Boterman, W R., & Musterd, S., & Wang, Y. (2022). Perceived social distance, socioeconomic status and adaptive residential mobility in urban China. *Habitat International*, 120(6).

Qiong, H., & Zhang, Y. (2023). Residential locations and residential moves between the city centre and suburb in Beijing, China. *Habitat International*.

Quigley, J M., & Weinberg, DH. (1977). *Intra-Urban Residential Mobility: A Review and Synthesis*. *International Regional Science Review*.

Rahimi, K., & IsaLu, A., & Mohammadian, A., & Mozamin, H., & Rahmati, A. (2012). Investigating factors influencing the price of urban housing using the hedonic price model (a case study of the two cities of Sanandaj). *Quarterly Journal of Urban Economics and Management*, 1(3). [In Persian]

Rashid Nahal, M., & Khandan, M., & Zabihi, H. (2021). Analysis of the effects of satisfaction on residential mobility in the low-income group of new city of Pardis, *Geography Quarterly (Regional Planning)*. 12(2). [In Persian]

Tehran). *Economics and Urban Management*, 15(4). [In Persian]

Mohit, M. A., & Ibrahim, M., & Rashid, Y. R. (2010). Assessment of residential satisfaction in newly designed public low-cost housing in Kuala Lumpur, Malaysia. *Habitat international*, 12(2).

Moore, E. (1982) Search behavior and public policy: the conflict between supply and demand perspectives, in: W. A. V. Clark (Ed.) *Modelling Housing Market Search* (London: Croom Helm).

Moral-Munoz, J., & Herrera-Viedma, E., & Santisteban-Espejo, A., & Cobo, M. (2020). Software tools for conducting bibliometric analysis in science: An up-to-date review. *Profesional De La Informacion*, 29(1):4.

Morya, C. P., & Ram, M. (2020). Dynamics of suburbanization and influence of National Capital Territory of Delhi on towns. *GeoJournal*, 85(6). <https://doi.org/10.1007/s10708-019-10052-y>.

Musterd, S., & Van Gent, W. P. C., Das, M., & Latten, J. (2016). Adaptive behaviour in urban space: Residential mobility in response to social distance. *Urban Studies*, 53(2).

Nayka, S., & Sridhar, KS. (2019). Determinants of intra urban mobility: A study of Bengaluru. *The Institute for Social and Economic Change, Bangalore*.

OĞUZ, I. (2012). Re-reading urbanization experience of Istanbul through changing residential mobility behaviour of households. *Urban and Regional Planning*.

Oishi, Sh., & Schimmack, U. (2010). Residential Mobility, Well-Being, and Mortality. *Journal of Personality and Social Psychology*.

Oishi, S. & Tsang, S. (2022). The socio-ecological psychology of residential mobility. *Journal of Consumer Psychology*, 32. <https://doi.org/10.1002/jcpy.1310>

Orvin, M. M., & Fatmi, M. R. (2021). Modeling residential mobility decisions from a life history-oriented perspective. *Transportation Letters*.

Suleimanzadeh, S., & Mahdavi, S. M., & Sartipipour, M. (2013). Evaluation of relocation of rural settlements after the earthquake (case example: Astalkh Koh after the 1991 earthquake in Gilan-Zanjan). *Rural research and planning*, 3(5). [In Persian]

Summa, H., & Valkonen, T., & Martelin, T. (1984). Migration and Intra-Urban Residential Mobility in the Helsinki Metropolitan Area. University of Helsinki, Department of Sociology.

Udo, G. O., & Nwojo, A.K., & Akpan, U.E. (2021). Residential Mobility in Uyo, Nigeria: Evaluation of Trans. Development and Investment in Infrastructure (Virtual) Conference.

UKOJE, J.E., & IBOR, U.W. (2020). Residential Mobility Pattern in Lokoja, Nigeria. *Ethiopian Journal of Environmental Studies & Management*, 13(6).

Van Eck, N., & Waltman, L. (2020). *VOSviewer Manual*. Leiden University.

Voight, A., & Giraldo-García, R., & Shinn, M. (2017). The Effects of Residential Mobility on the Education Outcomes of Urban Middle School Students and the Moderating Potential of Civic Engagement. *Urban Education*.

Wasti, S. A., & Önder, Ç. (2023). New places, same old faces: The effect of family contact intensity on psychological outcomes of residential mobility within Turkey. *Current Research in Ecological and Social Psychology*.

Weinberg, D.H. (1979). The determinants of intra-urban household mobility. *Regional Science and Urban Economics*.

Woolever, C. (1992). A contextual approach to neighbourhood attachment. *Urban Studies*, 29(1).

WU, W. (2006). Migrant Intra-urban Residential Mobility in Urban China. *Housing Studies*, 21(5).

Yakubu, I., & Spocter, M., & Donaldson, R. (2016). Residential Mobility Practices: A Revolving Door Syndrome for Low-Income Families The Global South? Proceedings of Centenary Conference of the Society of South African Geographers.

Rasulzadeh, F., & Shahcheraghi, A., & Bandarabad, A. (2018). Presenting the communication model of social capital and architecture in residential complexes based on social construction. *Architecture and Sustainable Urbanism*, 7(1). [In Persian]

Ring, N.A., & Ritchie, K., & Mandava, L., & Jepson, R. (2011). A Guide to Synthesising Qualitative Research for Researchers Undertaking Health Technology Assessments and Systematic Reviews. *NHS Quality Improvement Scotland (NHS QIS)*.

Riva, M., & Curtis, S., & Norman, P. (2011). Residential mobility within England and urban-rural inequalities in mortality. *Soc Sci*, 73(12).

Saha, J., & Chouhan, P. (2021). Lockdown and unlock for the COVID-19 pandemic and associated residential mobility in India. *Int J Infect Dis*.

Salvati, L. (2020). Residential mobility and the local context: Comparing long-term and short-term spatial trends of population movements in Greece. *Socio-Economic Planning Sciences*.

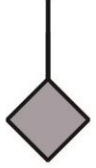
Samipour, D., & Zanganeh, Y. (2012). Migration, residential mobility and socio-spatial construction of Sabzevar city. *Urban and Regional Studies and Researches*, 3(12). [In Persian]

Sanqin, Mao. (2017). Residential mobility in the early years of the twenty-first century: the case of Guangzhou, China. *Hong Kong Baptist University*.

Santis, G. (2017). Intra-urban spatial inequalities: neighborhood change and residential mobility dynamics in Turin (1971-2011). *Urbeur - Urban studies*.

Satu, S. A., & Juthi, R. A. A., & Sadeque, C. M. Z. (2021). An investigation of the nature of residential mobility in the informal settlements: The case of slums of Dhaka, Bangladesh. 57th ISOCARP World Planning Congress.

Sekoa, M., & Sumitab, K., & Naoic, M. (2010). Residential Mobility Decisions in Japan: Effects of Housing Equity Constraints and Income Shocks under the Recourse Loan System. *The Journal of Real Estate Finance and Economics*.

Attachment, Social Capital, and Neighbourhood Participation in Urban China. *Environment and Behavior*, 0013916515627308.

Zhu, Y-S., & Breitung, W., & Li, S-M. (2012). The Changing Meaning of Neighbourhood Attachment in Chinese Commodity Housing Estates: Evidence from Guangzhou. *Urban Studies*, 49 (11).

Zorlu, A. (2009). Ethnic differences in spatial mobility: the impact of family ties, population. *Space and Place*, 15.

Yousefi, A., & Aghajani, H. (2010). Sociological analysis of residential mobility in Mashhad. *Social Sciences of Ferdowsi University of Mashhad*. [In Persian]

Zanganeh, J., & Samipour, D., & Hosseini, S. H., & Abbariki, Z. (2012). Investigating the trends and motivations of intra-city migrations, a case study (Sabzvar). *Geographical Studies of Arid Regions*, 7. [In Persian]

Zhu, Y., & Qiang, Fu. (2016). Deciphering the Civic Virtue of Communal Space Neighbourhood